

Nr. 39 (449), 29 septembrie- 5 octombrie 1998

MARIA BERZA
secretar de stat în Ministerul Culturii:

**Subvenționarea
cărților și revistelor
de cultură** pag. 10-11

BUJOR NEDELCOVICI
**despre Legea
dosarelor** pag. 7

Nici unul dintre multele articole publicate în presă nu a oferit un răspuns limpede: este sau nu contractul cu *Bell Helicopters* binevenit pentru România? Nu a apărut nici măcar o singură analiză convingătoare, a unui înalt demnitar de stat care să fi demonstrat că mulțimea de argumente *pro* și *contra* dau un singur rezultat: fie *da*, fie *nu*. Și totuși premierul Radu Vasile și-a schimbat ministrul de Finanțe. Opuindu-se contractului susținut de *Armată* și de președintele Emil Constantinescu, excelentul economist Daniel Dăianu a fost obligat să părăsească *Guvernul*.

Despre contractul cu *Bell Helicopters* am avut ocazia să discut încă la sfârșitul anului 1996 cu analiștii ai extinderii NATO. Aceștia, cunosători ai Europei Centrale și de Est, în particular, ai României, erau preocupați în acel moment de cooperarea regională în materie militară. Inițierea unor contracte militare semnate în comun de țările doritoare să adere la *Alianță* părea a fi o strategie de viitor. Contractele la care participau mai multe țări aveau cel puțin două avantaje. Deoarece un contract mare aduce facilități financiare, cooperarea însemna reducerea costurilor pentru fiecare. Apoi, întrucât se dotau cu aceeași tehnică, armatele țărilor concepute a conlucra în cadrul NATO deveneau automat interoperabile. Întrebarea pusă atunci a fost: nu era oare investiția în România a companiei *Bell Helicopters* o sursă pentru înzestrarea militară a țărilor din jur?

Opinia specialiștilor: elicopterele *Cobra* sînt depășite moral. *Bell Helicopters* renunța la linia sa din Statele Unite pentru a-și reinnoi tehnologia. Compania americană investea 50 de milioane de dolari în fabrica de la Ghimbav, dar banii erau recuperați și multiplicați prin obligația statului român de a cumpăra 96 de aparate (din cele 1,5 sau 2

Cu ce
a deranjat
DANIEL DĂIANU
guvernul
României

INTERVIU

pag. 8-9

pag. 12
RADU FLORESCU
director general
BATES CENTRADE SAATCHI&SAATCHI

miliarde de dolari plătiți de *Ministerul Apărării*. Poate afirmațiile de mai sus vor fi amendate prin nu știu ce studiu mai elaborat. Oricum, nimeni nu are cum să nege întârrirea *Armatei române* prin achiziționarea celor 96 de elicoptere *Cobra* (viitoarele *Dracula*). Ar fi absurd. Dar de aici nu rezultă că statul român trebuie să facă această uriașă investiție. Problema fundamentală a României (în context), ca și a *Alianței Nord-Atlantice*, este asigurarea stabilității și securității. Forța militară rămîne

GABRIEL ANDREESCU
**Căderea unui ministru
de Finanțe, sau despre
Bell Helicopters**

doar un mijloc, și nu întotdeauna cel mai important. Stabilitatea și securitatea depind de multe alte lucruri precum – urmăresc acum chiar documentul pe care-l promovează președintele Constantinescu, *Strategia de securitate a României* – instabilitatea politică, socială și militară în plan regional și subregional; expansiunea rețelelor și activităților terorist-extremiste, a crimei organizate transnaționale; limitarea accesului statului român la unele resurse vitale; agravarea unor dezechilibre economico-financiare majore; amploarea infracționalității economico-financiare, a corupției și a altor fenomene specifice crimei organizate; acțiuni de natură

pag. 13
JOSEF von FERENCZY
**Dialog
european**

să conducă la o criză de autoritate generalizată a instituțiilor; proliferarea unor acțiuni extremiste care pot aduce atingere instituțiilor democratice; degradarea condițiilor de trai pînă la pragul potențialului biologic al populației. Și altele, desigur.

Nu are sens să cheltui două miliarde de dolari pentru *Armată* dacă această sumă nu aduce mai multă securitate. Iar o mare povară pusă pe o țară săracă produce chiar insecuritate. Ce valoare are să-ți domini vecinii militar, dacă te prăbușești datorită colapsului economic intern? Cît de legitim este să obligi populația la mari eforturi, în numele siguranței naționale, dacă tu o risipești atît de ușor – pentru că o risipire de securitate este criza ori abulia guvernamentală.

Risipire de securitate înseamnă și eliminarea unui ministru de Finanțe sever, într-un moment în care trebuie să eviți rezolvarea populistă a solicitărilor economice. Ar fi mult mai ieftin și eficace, în scopul stabilității, să investești într-o universitate maghiară. Este mai sigur să construiești cu acești bani o autostradă Budapesta-București, ori să deschizi orașe libere la granița cu Ucraina, decît să achiziționezi elicoptere *Dracula*. Te amenință militar Ungaria? Bulgaria? Absurd. Și te-ai putea apăra de Rusia, dacă ar fi nevoie?

Unde este studiul acela care să demonstreze că marea problemă de securitate a României acum ar fi de natură militară? Din contră, marele pericol, astăzi, pentru securitatea României este de ordin socio-economic. Eforturile președintelui Emil Constantinescu și ale ministrului Victor Babiuc pornesc de la o neînțelegere a sensului pe care îl are astăzi securitatea unei țări. În cazul contractului cu *Bell Helicopters*, caracterul megaloman și simplificator al înțelegerii interesului național amintește de mentalitatea lui Ceaușescu.

Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu,

Vă mărturisesc că aveam și continuu să am, parțial, o bună părere despre domnul Dan Pavel, dar în ultimul articol, din 22 numărul 36, pe lângă foarte interesantele considerații privind amenințarea pe care o prezintă Rusia pentru țara noastră, am găsit cu stupoare afirmația că „Regele Mihai l-a oferit sovieticilor o țară pe tavă”.

Aș vrea să reamintesc că, indiferent de poziția pe care au avut-o celelalte țări răsăritene, toate au ajuns sub câlcii URSS imediat ce trupele sovietice au intrat pe teritoriul lor. Polonia și Cehoslovacia au rezistat contra Germaniei și au fost recunoscute ca țări beligerante și victorioase, Bulgaria nu a declarat război URSS, ci invers. Ungaria a avut o opoziție analogă României, cu excepția faptului că, aflând despre tratativele cu aliații, Hitler a găsit pe cineva (în România nu a găsit pe nimeni) care să înlocuiască pe Horthy cu un regim puternic pronazist, al lui Szalasi, dispus să continue războiul, cu efecte ulterioare dezastruoase. Nimic din toate acestea nu a împiedicat URSS să cotopească militar, dar mai ales politic și economic, aceste țări și mai toate au fost cimp de luptă, cu urmărirea cunoscută. Să nu uităm că *Armata Roșie* a „eliberat” România fără să fie nevoită să tragă un foc de armă contra nemților, exceptând Transilvania de Nord, unde a luptat împreună cu *Armata Română*. Amintindu-ne „faptele” comise de *Armata Roșie* în calitate de „aliat”, să încercăm să ne imaginăm cum s-ar fi petrecut lucrurile dacă am fi continuat să luptăm alături de nemți, așa cum a făcut Ungaria. Faptul că în momentul cînd rușii erau la periferiile Varșoviei n-au intervenit în favoarea rezistenței poloneze care declanșase răscălna în oraș și au preferat să-i lase măcelăriți de nemți, numai pentru că erau exponenții guvernului polonez de la Londra, este cred relevant. Nu pot să-mi explic modul de gândire al domnului Dan Pavel și, mai ales, care crede dînsul că ar fi fost soluția mai bună. Eu sint convins că totul s-ar fi petrecut la fel, comuniștii moscoviți ar fi ajuns la putere chiar mai repede (vide reproșul făcut de Ana Pauker lui Pătrășcanu privind participarea la 23 august), mare parte din țară ar fi devenit teatru de luptă și regiunile petrolifere ar fi fost distruse probabil de nemți în retragere. Ar fi murit inutil alte zeci de mii de oameni și nu am mai fi fost lăudați de către Trumann pentru scurtarea războiului cu 200 de zile.

Înțeleg respectul dumneavoastră pentru libertatea de opinie a colaboratorilor, dar adăpostirea în aceeași revistă, cu două numere înainte, a articolelor elogioase despre 23 august, și

apoi apariția celui despre care vorbesc, mi se pare cel puțin neașteptată. Dacă ați gândit să declanșați o discuție, sau nu, sper că veți publica și intervenția de față, care poate ar lămurii și pe cei care se mai îndoiesc de importanța zilei de 23 august.

Cu stimă,

Claudiu Gh. Ioan Sfintescu
10 septembrie 1998

Stimați cititori, mă numesc Sorin, am 29 de ani, fac parte din minoritatea gay și vă aduc la cunoștință că imaginea dată de unele mijloace de informare în masă referitoare la homosexualitate nu este reală. Totul se prezintă deformat, numai negativ, așa ceva nu există. De multe ori pentru exorbarea conflictelor – mă refer la cele dintre majoritatea sexuală (heterosexuali) și minoritate (homosexuali) – în unele ziare toate delictele comise sint puse pe seama unor homosexuali, ca oamenii, în general, să își creeze o imagine falsă despre aceștia, cum ar fi: homosexualii sint pedofili, hoți, furtari, criminali etc. Total greșite și eronate sint toate aceste acuze, dar ne-am obișnuit din '90 cu conflictele între etnii, între religii – poate rețineți cum erau devastate cimitirile evreiești, sinagogi. Acum, toate acestea au trecut, dar se mențin conflictele între heterosexuali, homosexuali, se critică vehement această minoritate, începînd din *Parlament* și pînă la cercurile inferioare al societății. Homosexualul adevărat, avînd ca trăsătură de caracter sinceritatea, seriozitatea, este o persoană de bună-credință care are sentimente înnăscute de dragoste, afecțiune față de persoane de același sex. Aceste sentimente mai pot fi și dobîndite pe parcursul vieții de către o persoană. Homosexualii nu sint numai persoanele din treapta de jos, pe scara de valori a societății, se regădesc și pe treptele superioare ale acesteia. Multe personalități de elită din literatură, cinema, televiziune, *show-biz*, pictură, muzică, foto etc. au îmbrățișat această preferință sexuală și nu au ezitat să afirme această dorință. Exemple: Alexandru Macedon, Byron, Balzac, Oscar Wilde, André Gide, Rimbaud, Marcel Proust, Montaigne, Erasmus, Jean Cocteau, Henry James, Ruth Benedict, Christine, regina Suediei, Margaret Mead și multe alte exemple. Avem libertate, dar, din păcate, nu beneficiem toți de ea. Pentru gay, multe ziare, reviste nu publică anunțuri, articole. Am încercat și eu, am publicat un amărît de anunț, și cîtă opoziție am întîmpinat: injurături, amenințări cu moartea, cu șantaj, cu chinuire, alții mă îndemneau să mă sinucid. Foarte mare păcat că noi, homosexualii adevărați, înnăscuți, trăim într-o societate ostilă pentru noi în care practic nu avem nici un rost

sau vreun viitor. Orice mișcare faci, totul e înconjurat de ură, violență. Doresc să fac mai multe pentru minoritatea gay, să colaborez cu gay din țară sau străinătate; numai împreună uniți, reușim. Îmi puteți scrie numai recomandat la OP 1 – C.P. 76, Sighișoara, cod 3050.

Cu prietenie, respect

Sorin
14 sept. 1998

În atenția domnilor
ministri Andrei Pleșu și Ion
Caramitru

Rezolvarea celor ce urmează să vi le relatez nu stă în puterea revistei 22. Dar, după cum foarte bine scria o doamnă care lucrează la *Radio România*, simpla existență a revistei 22 este o șansă în viața noastră publică.

Am avut prilejul în această vară să vizitez Italia. Nu am să mă apuc să vă descriu cît de frumoasă și importantă este Italia și ce semnifică ea pentru noi, românii. Am avut șansa să călătoresc în Occident de abia după 1990. Ca semn că trăim, în sfîrșit, într-o lume normală, am avut ocazia să mă întîlnesc cu un bun prieten, stabilit în Germania, chiar sub Campanila din Piața San Marco. Italia mi-a oferit prilejul să am de a face pentru prima oară cu reprezentanții autorităților române în străinătate. Și această întîmplare, instructivă, aș vrea să o relatez.

Am avut ocazia să poposesc două zile la Veneția. Aici, printre altele, am avut ocazia să văd *Institutul de Cultură Română*. Cineva din anturaj îmi spunea că este foarte bine plasat. Și, într-adevăr, acest laș de cultură română se află pe drumul principal de la Gara Santa Lucia spre Podul Rialto, într-un mic pallazzo, splendid situat lîngă o piațetă cu un monument și o biserică iezuită. Ideea a aparținut marelui om de cultură Iorga și așa noi, românii, putem întîlni un colț de Românie la Veneția. Am avut însă șansa să vizionez un spectacol de *commedia dell'arte* ce a avut loc la 9 seara, chiar în piața din fața *Institutului*. Nu-mi închipui un loc mai potrivit pentru un astfel de spectacol, într-o seară de sfîrșit de iulie. Spectacolul susținut de o trupă de studenți din Cluj a captat atenția trecătorilor, care se opreau și își dădeau cu părerea despre ce limbă vorbeau actorii, franceza după niște spanioli, spaniola după spectatorii italieni. Spectacolul, interpretat cu nerv și bine ritmat, mi-a produs plăcere și o reală mîndrie în calitate de concetățean al actorilor. La sfîrșit am aplau-

dat și am strigat „*Bravo România!*”, pentru a ajuta la identificarea naționalității autorilor întîmplării de către trecători. Domnul director al *Institutului* i-a invitat pe spectatori să urce în palat, pentru a vedea o expoziție de pictură a doamnei Florica Brăescu, dacă nu mă înșel, și să închine un pahar de vin în cinsta actorilor. Am răspuns entuziasmat la această propunere. Am avut chiar o conversație cu domnul director, aflînd că este distinsul istoric Ion Bulei, și l-am felicitat pentru inițiativă și m-am bucurat că putem să arătăm altceva decît ceea ce, din păcate, unii compatrioți de-ai noștri fac prin străinătate. M-am simțit într-un fel răzbutat după afrentul pe care-l suferisem cînd, intrînd pe teritoriul Croației, am fost abordați și întrebăți, fără nici un fel de menajamente, de către autoritățile de frontieră, ca niște infractori potențiali, ce sumă de bani în valută forte posedam. Această întrebare a părut normală la frontiera italiană, dar de ce și la cea croată?

Inițiativa mea și a familiei mele – eram cinci persoane, dintre care două erau adolescente – nu a fost însă primită cu entuziasm de toată lumea de acolo. Faptul că avusesem „obraznicia” să stăm cu un pahar în mînă și să așteptăm să felicităm actorii care întîrziu să apară l-a excedat pe un „nea” care, cred că, în afară de desfațul sticlelor de vin, probabil trebuie să fi închis și deschis ușa *Institutului*. Așa că respectivul s-a apropiat de mine și a început să mă chestioneze despre pașaport și să mă amenințe că, dacă pierd pașaportul, o să am neacuzi și nu el o să răspundă de asta. Ce mai, securistic în toată regula! Eu pe moment nu am sesizat ridicolul și penibilul apropoaurilor, eram încă pe aripile patriotismului patetic, dar o rudă a sesizat imediat neplăcuta situație și am părăsit rapid locul, conștii spre ieșire, cu amabilitate, de domnul director Bulei.

Așa că nu rămîne decît ca, prin intermediul revistei 22, să adresez o întrebare celor doi responsabili cu activitatea acestui institut, ministrii Pleșu și Caramitru: dacă tot l-au schimbat pe director, de ce nu-i schimbă și pe securiștii de la poartă? Cred că sint destui oameni onești în România, care să închidă și să deschidă ușa *Institutului* de la Veneția sau să deschidă, la ocazii, o sticlă de vin. Asta este valabil pentru toate oficiile diplomatice, pline de astfel de specialiști, care-i fac pe expatriati, emigrați, exilați, turiști români să le fie scîrbă să le calce pragul.

Gheorghe Negut
Pitești, 8 septembrie 1998

Librăriile din țară în care găsiți în fiecare săptămînă revista 22:

- Arad – C&M *Anticariat*, Str. Lucian Blaga nr.2-4, tel. 057/28.47.49
- Bacău – *Librăria Humanitas* (în incinta Fondului Plastic), Str. N. Bălcescu nr. 12, tel. 034/14.60.42
- Brașov – SC *Simpozion Anticariat*, Piața Teatrului nr. 2, tel. 068/47.17.65
- București – *Librăria Sadoveanu*, Bd. Magheru nr. 6, tel. 211.29.65
Librăria Humanitas (Librăria din fundul curții), Cal. Victoriei nr. 120, tel. 659.44.30
Librăria Humanitas Kretzulescu, tel. 613.50.35
Librăria Franceză (în incinta Institutului Francez), Bd. Dacia nr. 77, tel. 210.02.24
- Iași – *Librăria Humanitas*, Piața Unirii nr. 6, tel. 032/21.55.68
- Pitești – *Librăria Humanitas*, Pasajul Victoriei nr. 89 (în incinta Galeriei de Artă Naivă), tel. 048/63.41.10
- Piatra-Neamț – *Librăria Humanitas* (în incinta Galeriei de Artă), P-ța Ștefan cel Mare nr. 15, tel. 033/21.20.15
- Sibiu – *Librăria Humanitas*, Bd. N. Bălcescu nr.16, tel. 069/21.14.34
- Timișoara – *Librăria Humanitas*, Str. Mercy nr.1, tel. 056/13.31.80
- Tîrgu Mureș – *Librăria Humanitas-Palas*, Piața Trandafirilor nr. 57, tel. 065/16.78.63

IMPORTANT

PREȚURILE ABONAMENTELOR INTERNE

Și în continuare, abonamentele pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosti deținuți politici și veterani de război asigură

o reducere de 50% față de prețul de vânzare per exemplar:

- Numai 13.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție
- Numai 17.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sint, de asemenea, cu reducere:

- 17.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (35%)
- 21.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (20%)

Cei interesați sint rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Sucursala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucuresti, Adeverintele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, Bucuresti, cu specificare pentru Serviciul de Difuzare.*

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

DAN PAVEL

Punctul de sprijin

Cine a avut curiozitatea de a monitoriza presa (audiovizuală, scrisă, de toate culorile) din ultimele șase luni a observat că sentimentul predominant cu privire la viitorul politic al României este deznădejdea. Ceea ce simt comentarii politici este în deplină armonie cu totala lipsă de încredere și descurajarea care predomină în rândul opiniei publice de mai bine de un an. Intelectuali de elită, mulți dintre ei sprijinitori morali ai puterii instalate în noiembrie 1996, sînt tot mai vehemenți în a-i critica pe aleșii poporului pentru starea de stagnare și chiar de regres economic, de totală confuzie, incoerență, pentru lipsă de eficiență, apucături cicocești, corupție etc. Adevărul este că sînt tot mai puține elemente de natură a demonstra în mod clar, îndubitabil, diferența între cei care au fost la putere înainte de noiembrie 1996 și cei care s-au instalat după. Cei mai ironici spun că prezența la guvernare a Partidului Democrat este chiar elementul material și moral al continuității, că în felul acesta – într-un fel sau altul – tot FSN-ul este la putere. Mai mult, se sugerează faptul că o viitoare alianță între PD și PDSR va marca în mod îndubitabil reînnoirea în punctul de plecare al politicii românești de după căderea lui Ceaușescu. Ar fi un fel de mit al eternei reînnoiri sau – ca să ne exprimăm mai populist, pe limba majorității politicienilor – un fel de învîrtire în jurul cozii. Paradoxul unei astfel de situații este că pînă și o soluție de tip autoritar sau dictatorial – la care se gîndesc destui dezamăgiți sau disperăți – ar împinge România tot de unde a plecat, fie că vom considera acel punct dictatura comunistă totalitară, dictatura militară a lui Antonescu sau dictatura regală a lui Carol al II-lea. Ca de obicei în răsăritul Europei, în astfel de situații apare aceea întrebare apocaliptică și prerevoluționară: „Ce-i de făcut?”

Răspunsul la întrebare îl știu pînă și elevii de liceu (de pildă, am constatat acest lucru ascultîndu-i pe candidații pentru admiterea la științe politice). Ce avem de făcut știu și liderii partidelor politice care au cîștigat ultimele alegeri generale; au spus-o în campania electorală, au spus-o și în diferitele programe de guvernare și mai ales a spus-o și a repetat-o președintele țării. Iar diferiți comentatori politici au scris-o în nenumărate rânduri. La întrebarea „ce-i de făcut?” răspunsul este consensual mai ales la nivel teoretic, deoarece, în mod practic, actualii guvernanți au demonstrat că nu pot face reforma economică, administrativă, politică, nu pot face privatizare, nu pot elimina corupția și birocracia. De fapt întrebarea la care trebuie să se răspundă este: „Cine să facă ceea ce trebuie?” O analiză lucidă a actualelor forțe politice de la putere și din opoziție, dar și din spectrul extraparlamentar scoate la iveală constatarea că în acest moment nu există în România vreun partid politic capabil să ducă la capăt o misiune atât de clară. Obstacolele pe care le întîmpină cei care încearcă să facă ceva, repetatele eșecuri în asumarea reformelor, lipsa de eficiență a celor chemați să-și facă treaba, pierderea numeroaselor oportunități de pînă acum, dar mai ales lipsa de curaj și de voință politică ne arată că actuala clasă politică nu este la înălțimea misiunii sale istorice. Este o combinație mortală de incompetență, lipsă de coloană vertebrală, intoleranță, oportunism, apatie, lipsă de imaginație, iar în ultimă instanță toate echivalează cu o trădare a interesului public. În asemenea cazuri, reapare întrebarea: „Ce-i de făcut?”. Cînd cei aleși sînt neputincioși, se caută mai ales soluții de tip radical, de extremă stînga sau dreaptă. Acceptarea, fie și numai cu titlu de ipoteză, a unor asemenea soluții ar echivala cu recunoaștea-

rea faptului că nu se mai poate face nimic pe cale normală.

Cu toate acestea, există motive solide pentru ca românii să fie optimiști. De fiecare dată cînd România s-a îndreptat spre o soluție radicală – fie că a fost vorba de o dictatură militară profascistă sau de totalitarismul comunist –, factorul hotărîtor a fost de ordin extern. Marile noastre opțiuni politice au fost, de fapt, situații fără ieșire: cînd Antonescu a intrat în alianță cu Germania nazistă a fost pentru că nu se mai putea altfel; cînd comuniștii au impus regimul lor a fost pentru că realitatea geopolitică a sfîrșitului celui de-al doilea război mondial a făcut inevitabilă ocupația militaro-ideologică sovietică. În nici una dintre instanțe nu a contat ce a dorit cu adevărat clasa noastră politică (în mod tradițional prooccidentală și cu simpatii democratice). Nici acum nu contează faptul că actuala clasă politică încearcă (conștient sau inconștient, cu ajutor răsăritean sau nu) să țină țara pe loc. De această dată, roata istoriei se învîrte într-un sens favorabil României. Procesele de modernizare, de democratizare (în sensul celui de-al treilea val al democratizării, despre care scrie Huntington), cele de liberalizare (în care se includ și mecanismele de extindere a pieții libere capitaliste) au căpătat dimensiuni de ordin geostrategic, iar extinderea NATO și UE nu vor fi decît confirmarea birocratic-instituțională a acestor tendințe. Atunci cînd se vorbește despre mondializare, despre informatizare și infoseră, precum și despre alte asemenea fenomene, se folosesc alte concepte pentru a desemna aceeași realitate în schimbare. Din acest motiv, peste o sută de ani, cei care sînt acum la guvernare și care nu au făcut mai nimic vor figura în manualele de istorie drept promotorii democratizării, liberalizării, democratizării.

Procesele acestea globale sînt mai puternice decît forțele care li se împotrivesc în țări precum Rusia, China, țările islamice și multe alte țări. De fapt, crizele naționale, regionale și internaționale sînt tot o urmare a mondializării și a împotrivirii, a reacțiunii față de tendințele globale. Chiar atentatele cu bombe împotriva ambasadelor din Kenia și Tanzania ale SUA (considerată locomotiva acestor procese globale) s-au făcut tot în numele acestei reacțiuni. Fiind vorba însă de o interdependență între actorii politici și economici implicați, secretul succesului multiplei extinderi stă în capacitatea de rezistență a marilor puteri statale și nonstatale occidentale, în rezervele de putere și energie ale acestora, de care au nevoie pentru a face față reacțiunii la nivel mondial. Desigur, acolo unde forțele autarhice vor face total, indiferent de costuri umane, pentru a împiedica să fie integrate în acest val, vor rezulta niște insule civilizaționale, așa cum mai există comunități primitive neolitice în diferite părți ale lumii sau comunități parohiale în mai toate țările. Din fericire, România nu se împotriveste globalizării cu toate forțele. O fac doar cercuri reacționare bisericesti, în special ortodoxe, dar și alte denominațiuni, grupuri etnice resentimentare și autosuficiente, cum ar fi unele comunități de secui, care își manifestă ura față de români și actualul stat național chiar în limbajul explicit al epurării etnice, foste elemente dure ale nomenclaturii și Securității, care nu se împacă cu nimic din ceea ce s-a întîmplat în România de după 22 decembrie 1989 și mai ales cu ideea de a da înapoi proprietățile private furate de comuniști, resturi ale agenților kaghebiste anti-gorbacioviste, care au mai supraviețuit în diferite structuri militare și în serviciu sau la pensie, grupuri profund antidemocratice, de tipul *România Mare*, de tip legionar sau comunist, precum și grupurile mafioate, care ar avea cel mai mult de pierdut dacă România ar deveni cu adevărat un stat de drept. Însă ele nu își asumă în mod explicit aproape niciodată poziții antinaționale, din calcul sau de teama de a nu fi repudiate.

În concluzie, chiar împotriva voinței actualei clase politice, România se îndreaptă într-o direcție bună. Să sperăm însă că, înainte de a ne vedea și noi în rîndul lumii, nu va veni sfîrșitul lumii! Sau că va veni după ce vom prinde și noi un an–doi de democrație liberală.

ȘERBAN ORESCU

Cazul Severin

Hotărîrea adoptată cu o foarte redusă majoritate de *Consiliul de Coordonare* al PD (201 la 189 și zece voturi nule) privind demiterea domnului Adrian Severin din calitate de vicepreședinte al Partidului Democrat constituie pentru observatorul politic, ca și pentru întreaga opinie publică românească, un motiv de stupeoare.

Domnul Severin este, în ciuda criticilor care i s-au putut aduce, pe fondul destul de sărac în oameni de valoare al politicii românești, o stea de primă mînă. Nu exagerăm spunînd că viața politică românească nu se poate dispensa de domnul Severin chiar atît de ușor.

Pe de altă parte, privite lucrurile printr-o prismă politicianistă, e evident că domnii Adrian Severin și Petre Roman se îndreptau cu pași repezi spre un deznodămînt. Coabitarea lor devenise greu de conceput, mai ales după ce domnul Severin a lăsat să se înțeleagă în mai multe rânduri că domnul Petre Roman are un trecut încărcat cu acte de colaborare cu vechile servicii secrete externe din vremea lui Ceaușescu. Replica domnului Roman, atîtă vreme la șansele sale de candidat la *Președinție* în anul 2000, nu s-a lăsat așteptată; domnul Severin s-a văzut luat prin surprindere, sîmbătă, 19 septembrie.

Unii pretind, avînd în vedere scorul foarte strîns, că adevăratul învingător ar fi domnul Severin. Nu vedem lucrurile astfel. Domnul Roman a cîștigat o victorie plătită cu un preț oarecare de discreditare personală, dar a cîștigat totuși bătălia, ceea ce este esențial. Nici unul din liderii PD n-a sprijinit pe colegul lor Severin. Cel care trebuie să-și găsească un nou rost în politica românească nu-i domnul Roman, ci domnul Severin.

Domnul Severin a greșit din nou, dovedind iarăși că o inteligență peste medie nu garantează necesarmente un bun tactician. Mai multe episoade într-un interval scurt ilustrează această constatare.

Un bun tactician nu ar fi lansat, în septembrie trecut, faimoasa listă *nenominalizată* de spioni infiltrați în partide, conducerea ziarelor etc. Cum și-a închipuit domnul Severin, pe atunci ministru de Externe, că ar mai fi putut păstra această funcție care obligă la relații cordiale cu puterile străine, denunțînd spionii acestora la noi în țară? Nu mai puțin, gestul domnului Severin este unul patriotic, dar tactic vorbind a fost o eroare. Singurul care ar fi putut degaja pe domnul Severin din clema în care se vîrșe era președintele Constantinescu (cu care fostul ministru de Externe a avut un timp o relație privilegiată) dar, din motive ușor de înțeles, președintele a evitat să se angajeze într-un contencios în care serviciile secrete își aveau propriul lor joc. (S-ar putea însă ca tocmai în acest domeniu să apară anumite surprize consecutive excluzerii domnului Severin din conducerea PD.)

Pe de altă parte, domnul Severin a greșit tactic, profilîndu-se la fel ca domnul Roman ca om de stînga, legat inclusiv sufletește de sistemul de valori al României comuniste. Aceasta s-a văzut toamna trecută cînd domnia sa a declarat *Alianța Civică* drept extremistă (o absurditate!). În felul acesta liberalul în multe privințe Adrian Severin declara un război inutil și absurd tocmai acelor forțe care l-ar fi putut sprijini la rigoare – partidele istorice. Un bun tactician nu și-ar fi îndepărtat simpatizanții vechii României dinainte de 1947 tocmai în momentul cînd divajul creștea față de prietenii politici proveniți din FSN.

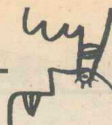
În plus, de vreme ce conflictul cu domnul Roman se acutiza, cum de n-a venit domnul Severin cu o altă platformă? Aceasta i-ar fi putut conferi o pondere sporită în conflictul rămas, altminteri, personal cu șeful partidului.

Pe de altă parte, domnul Severin ar fi trebuit să sesizeze că momentul politic actual e favorabil domnului Roman. Aflat în ascensiune, Partidul Democrat nu are nici un motiv să schimbe actuala conducere – chiar dacă stilul autoritar al domnului Roman deranjează.

Pe scurt spus, domnul Severin s-a „debulonat” singur înainte ca domnul Roman să o facă sîmbătă, 19 septembrie, în mod deciziv. Domnul Roman a reușit să-și scoată principalul adversar din joc. A riscat, dar a cîștigat. Domnul Severin va trebui să-și găsească o nouă traiectorie – să sperăm nu sub forma unei „mezalianțe” politice. Ar fi păcat și pentru domnia sa, și pentru țară.

PS Nou consilier la Cotroceni

Pe 21 septembrie, președintele Emil Constantinescu l-a numit pe Gheorghe Vlad Nistor în funcția de consilier de stat, înscărunat cu reorganizarea și restructurarea *Compartimentului Protocol al Președinției României*. Gheorghe Vlad Nistor a absolvit *Facultatea de Istorie a Universității București*, activînd ca asistent și lector la *Catedra de Istorie Antică și Arheologie*, iar din 1996 este prodecan al aceleiași facultăți. (A.B.)

ILIE ȘERBĂNESCU

Restructurarea FPS – aceeași Mărie cu altă pălărie

Fondul Proprietății de Stat a anunțat cu destulă pompă, ceea ce a prezentat ca fiind propria restructurare. Ironia face că această restructurare a ajuns să fie promovată exact când, potrivit legii care a fost adoptată acum 7 ani și care a prevăzut și înființarea FPS, instituția urma deja să se fi desființat, încheindu-și misiunea de a privatiza, în tranșe de 10% anual, capitalul încredințat ce reprezenta 70% din cel total al societăților comerciale. Faptul spune aproape tot despre stadiul privatizării în România. Dacă ritmul privatizării din ultimii 7 ani se va menține, FPS și capitalul de stat au existența asigurată până prin 2035!

În esență, în cadrul restructurării, ar fi vorba, pe de o parte, de o descentralizare, urmînd ca de privatizări, cu excepția a 700 de societăți mari, să se ocupe, să decidă și să răspundă, reprezentanțele zonale ale FPS, iar, pe de altă parte, de o reorganizare nu pe sectoare economice ca pînă acum, ci pe metode de privatizare (respectiv negocieri directe, licitații și vânzări pe piața de capital). Se încearcă astfel a se replica, în primul caz, acuzațiilor de centralism și birocrație la adresa FPS, care au făcut extrem de greu procesul de privatizare, iar, în al doilea caz, celor de disfuncționalitate organiza-torică în sine, pentru că, dincolo de necesitatea voinței politice ca premisă, privatizarea constituie o activitate de specialitate cu delimitări, nu în funcție de sectorul economic, ci, în mod hotărîtor, în funcție de metodele de privatizare, pentru fiecare dintre acestea existînd: pregătiri, derulări și proceduri distincte, bine precizate.

În sfîrșit, o soluție este propusă în problema arhidiscuțată a caracterului împotriva firii al FPS. O instituție creată să facă ceva care înseamnă propria sa dispariție va determina firesc, din partea structurii și funcționarilor săi, reacția, din instinct de conservare, de a bloca menirea instituției pentru a prezerva instituția. Ceea ce s-a și întîmplat! În timp ce și-a umflat, de-a lungul anilor, schema,

FPS n-a privatizat decît vreo 20% din capitalul de stat aflat în portofoliul său. Domnul Dimitriu crede că ar putea combate incriminata inerție, mortala pentru privatizare, oferind funcționarilor FPS un viitor instituțional sigur în afara FPS. Astfel, departamentul care se ocupă propriu-zis de privatizare ar urma să se transforme, la încheierea procesului, în fond de investiții. Cel ce gestionează societățile neprivatizabile ar urma să devină o agenție națională de administrare a acestora, semn că domnul Dimitriu este convins el însuși că există un nucleu dur (apreciat la circa 35% din total) în industria românească fără vreo speranță, din cauza stării falimentare în care se află, de a fi preluat de vreo structură privată în gestiune. Iar în ce privește departamentul postprivatizare, care se ocupă de urmărirea respectării prevederilor contractuale cu partenerii, acesta ar urma, la desființarea FPS, să treacă în componența Ministerului de Finanțe.

Fără a ignora cu nimic importanța și poate funcționalitatea acestor propuneri de descentralizare și reorganizare, ele sînt departe de ceea ce ar reprezenta de fapt o adevărată restructurare, care trebuie să înceapă cu schimbarea statutului FPS în cadrul indispensabilei clarificări a regimului proprietății industriale în România. Și iată de ce...

Obirșia neclarităților se află în legea promovată de guvernul Roman în 1990 referitoare la societățile comerciale. Această lege conferea autonomie acelor întreprinderi de stat rebotezate „societăți comerciale”, care erau în principiu privatizabile, spre deosebire de regiile autonome care rămîneau în proprietate publică, deci neînstrăinabile. De regiile autonome rămînea să răspundă guvernul prin ministerele de resort. De „independentele” societăți comerciale nu mai răspundea practic nimeni. Statul-patron nu mai era reprezentat, practic, de cineva. Ceea ce părea un lucru teoretic pozitiv a devenit curînd sursa unui dezastru. Așa-zisa retragere a statutului din funcția de administrator –

funcție în care statul se dovedise într-adevăr lamentabil – a fost confundată cu abandonarea autorității proprietarului, ceea ce a declanșat un grav proces de disoluție și degradare, care se desfășoară întotdeauna acolo unde și atunci cînd nu există stăpîn.

Fondul Proprietății de Stat – care a început să funcționeze efectiv de prin 1993 – este descris de lege nu ca reprezentant al statului-proprietar, în cazul capitalului încă neprivatizat, ci doar ca acționar. Și atunci, la adăpostul ambiguității legii, FPS-ul face pe reprezentantul statului-proprietar numai cînd îi convine (adică atunci cînd privatizează). Altfel, la gestiunea curentă a propriului capital industrial, se declară doar acționar și-și declină vreo responsabilitate în ce privește atît rezultatele economice, cît și deciziile ce ar decurge din aceste rezultate, mergînd evident pînă la lichidare, dacă nu există nici o perspectivă de încetare a generării de pierderi și plăți restante. O asemenea decizie ar fi normală în cazul oricărui proprietar care s-ar vedea ruinat de pierderi și asaltat de pîgubiții plăților restante. Numai că – potrivit legilor în vigoare – FPS nu preia în sarcină nici o pierdere, iar pîgubiții nu sînt îndrituiți să-i ceară socoteală pentru plățile restante. Și atunci chiar de ce să nu continue pe linia de pînă acum și, mai ales, de ce să privatizeze? Toate oalele se sparg în capul celui alt reprezentant al statului – Guvernul, deși acesta nu reprezintă cîtusi de puțin statul-proprietar – și, de fapt, în capul populației, pentru că pagubele fie se strîng la buget și sînt suportate din banul public, fie alimentează inflația și devalorizarea monedei naționale ale căror consecințe sînt preluate tot de populație.

Astfel că o restructurare a FPS, care să facă din privatizare un proces consistent – și nu o lozincă politică precum aberația „privatizarea accelerată”, care, în cel mai bun caz, este o minunată iluzie – trebuie să aibă ca premisă un demers instituțional pe linia clarificării regimului proprietății industriale. Sigur, această clarificare nu poate rezolva totul: nu poate înlocui determinarea politică în asumarea implicațiilor economice și sociale, și nici găsirea unei soluții în ce privește masivele datorii acumulate de atîtea și atîtea dintre întreprinderile industriale de stat, în principiu privatizabile. Dar este absolut cert că, dacă această clarificare instituțională nu are loc în prealabil, nu va exista un proces consistent de privatizare în România.

Neculai Constantin Munteanu în fruntea TVR

PS
pe scurt

Neculai Constantin Munteanu a obținut șapte voturi ale membrilor Consiliului de Administrație al TVR, depășindu-și contracandidata, Lucia Hossu-Longin, la funcția de președinte-director general al instituției. Votul hotărîtor a fost cel al lui Alex. Ștefănescu, care a optat pentru Neculai Constantin Munteanu.

Propunerea Consiliului de Administrație al TVR va fi înaintată Parlamentului, care va trebui să valideze candidatura lui Neculai Constantin Munteanu, după ce acesta va fi audiat de Comisiile de cultură. (A.B.)

Un ziarist din Iași, condamnat din nou

Pe data de 18 septembrie, ziaristul Dragoș Stîngu de la Monitorul de Iași (condamnat pe 23 iulie, alături de colegul său Dragoș Scutelnicu, pentru calomnie la un an de închisoare cu executare și la plata în solidar a 1,5 miliarde lei daune morale) a fost condamnat din nou de o instanță a Judecătoriei Iași pentru calomnie prin presă la o amendă penală de 5 milioane lei și la daune morale de 10 milioane lei.

Redactorul-șef al Monitorului de Iași, Toni Hrițac, a declarat, referindu-se la cele două sentințe, că „în Iași actul de justiție este

viciat iar condamnarea ziaristilor tinde să devină o practică curentă”. (S.I.)

Procesul Solventul s-a terminat

Pe 21 septembrie, Judecătoria Timișoara a pronunțat sentința în procesul Solventul. Fostul manager al societății, Petre Marin, a fost condamnat la doi ani de închisoare cu suspendare condiționată, pentru contrabandă. El a fost achitat pentru celelalte acuzații, de fals intelectual și evaziune fiscală. Ceilalți doi inculpați, Mircea Boedeanu și Ioan Ispas, au primit, fiecare, cîte doi ani de închisoare cu suspendare condiționată, pentru acuzația de complicitate la contrabandă. (A.B.)

Un nou ministru de Finanțe

Decebal Traian Remeș este noul ministru de Finanțe. El a depus jurămîntul la Cotroceni, în fața șefului statului, pe 23 septembrie, la numai o jumătate de oră de la demiterea lui Daniel Dăianu. Biroul Permanent al PNL a decis să îi retragă sprijinul lui Daniel Dăianu, din trei motive: insuficiență promovare a politicii liberale în finanțele publice, întîrziere a procesului de reorganizare a Ministerului Finanțelor și o comunicare defectuoasă între ministru și organismele de conducere ale partidului.

Decebal Traian Remeș a fost pînă acum președinte al Comisiei de buget-finanțe din Camera Deputaților. El a fost propus pentru postul de ministru al Finanțelor și la remanierea din decembrie '97, cînd a fost preferat însă independentul Daniel Dăianu. Decebal Traian Remeș are 49 de ani, este căsătorit și are doi băieți. Este de profesie economist. (A.B.)

România în INOGATE

Conferința de presă organizată marți, 22 septembrie, la sediul Delegației Comisiei Europene la București, a urmărit prezentarea, în vederea conferinței internaționale Energia Caspică spre Europa, din 25–29 septembrie, a principalelor programe inițiate de Uniunea Europeană în scopul sprijinirii dezvoltării noilor conducte de petrol și energie din Marea Caspică spre vestul Europei și care vor tranzita Europa Centrală și de Est. Conferința a fost susținută, în absența președintelui Delegației, Fokion Fotiadis, de Simon Mordue, nou membru al Delegației Comisiei Europene, care a prezentat obiectivele programului INOGATE (Interstate Oil and Transport to Europe): garantarea securității furnizării de energie și spargerea monopolului conductelor unice, prin sprijinirea unei piețe concurențiale în acest domeniu.

Programul INOGATE a fost pus la punct în 1994–1997, ca parte a unui program mai larg al Uniunii Europene – Tacis (Programul de Asistență Tehnică al UE pentru Europa de Est și țările Asiei Centrale). De la înființare, programul INOGATE și-a amplificat ajutoarele financiare în zona Mării Caspice, de la 5 miliarde de dolari în 1994 la 60 de miliarde în 1998.

În ceea ce privește România, Simon Mordue a amintit că decizia politică privind includerea acesteia în programul INOGATE, cît și în TRACECA, a fost luată cu ocazia vizitei comisarului european Hans van den Broek în România, din 9–11 septembrie a.c. „Trebuie spus că alegerea finală a conductelor se va face pe criterii economice și nu politice” – a afirmat Simon Mordue; neprecizînd însă dacă, în eventualitatea unei decizii preponderent politice, programul INOGATE își va direcționa sprijinul conform acestei decizii.

„Uniunea Europeană urmărește integrarea României în proiectele instituționale și alinierea ei la standardele internaționale cu privire la investițiile industriale”, a precizat Simon Mordue, adăugînd că România ar putea juca un rol important în programul INOGATE, date fiind poziția ei geografică, potențialul infrastructurii și viitoarea aderare la Uniunea Europeană.

Raluca Mărculescu

ANDREI CORNEA

Stilistica unei demiteri

Ceea ce deranjează profund în cazul demiterii ministrului de Finanțe, Daniel Dăianu, și apoi a numirii noului ministru, Decebal Traian Remeș, nu este neapărat prezumția că un bun specialist în economie a fost înlocuit cu cineva despre care, în afara unor declarații cu iz demagogic despre reducerea impozitelor, nu se prea știe nimic; dacă orice soldat are, nu-i așa, ascuns în raniță bastonul de mareșal, de ce n-ar avea și orice contabil șansa de a deveni un mare ministru de Finanțe? De asemenea, nici nu trebuie neapărat să irite faptul că s-a preferat un om de partid unui „tehnocrat” doar susținut de un partid. La urma-urmelor, avem un guvern politic – ceea ce este inevitabil și normal – care are dreptul să numească în funcții pe cine crede potrivit și care va fi sancționat la urne pentru numirile dovedite eronate. Nici măcar nu cred că este cazul să facem din fostul ministru de Finanțe un erou sacrificat de mai mulți politicieni irresponsabili pe un altar numit „Bell Helicopters”, așa cum sugerează mai multe publicații. Ceea ce nu înseamnă că afacerea cu pricina nu ar fi fost, și după părerea mea, principalul punct de neînțelegere dintre d-l Dăianu și primul-ministru sau președinte. Totuși, nu este deloc absolut evident a priori că încheierea contractului ar fi o nerozie, o cheltuielă fără rost, în timp ce abandonarea sa – recomandată insistent de fostul ministru de Finanțe – ar constitui o mare victorie a rațiunii. Deciziile politice nu sînt neapărat raționale, sau nu sînt pînă la capăt raționale; intuiția, experiența și chiar norocul, alături de rațiune desigur, sînt ingrediente esențiale ale unei decizii politice reușite. Altminteri, de ce am mai avea nevoie de oameni politici și de ce nu i-am putea înlocui pe toți prin „specialiști”, sau prin „filosofii” lui Platon?

Nu așadar demiterea d-lui Dăianu, ci stilul ei – iată ce deranjează, ceea ce irită, ceea ce neliniștește.

Mai întii, neobișnuita rapiditate – vreo trei ore în total – pînă ce noul ministru a depus jurămîntul, fără a mai fi auzit de comisiile parlamentare de specialitate – în contrast total cu procedura adoptată pînă acum de puterea instalată după 1996. Totul a sugerat că Daniel Dăianu devenise absolut insuportabil și că nu se mai putea aștepta nici măcar o zi în plus, nici măcar ca el să se întoarcă din străinătate, unde se afla într-o delegație.

Dar lucrul esențial în această stilistică a destituirii este obscuritatea motivelor (a celor explicit recunoscute) care au condus la ea. A fost d-l Dăianu incompetent? Nici PNL, nici primul-minis-

tru, nici președintele nu au spus-o. Dimpotrivă, l-au gratulat pe cel demis cu tot felul de complimente. Complimente de circumstanță? Poate, dar atunci chestiunea demiterii rămîne deschisă. Nu a reușit d-l Dăianu să adune în măsură suficientă impozitele? Desigur, dar responsabilitatea nu atîrnă doar asupra *Finanțelor*, ci este împărțită de un întreg *Executiv* care a ezitat mereu să ia măsuri ferme de restructurare, creînd sentimentul că, pentru unii, plata impozitelor nu este chiar obligatorie. Nu a reușit d-l Dăianu să elimine birocrația din minister? Iarăși adevărat, dar atunci cînd la *Finanțe* sînt opt secretari de stat – evident pentru ca algoritmul să fie respectat acolo unde se împarte cozonacul public – ce i se mai poate reproșa unui ministru fără partid?

În fine, s-a auzit reproșul că „filosofia” fostului ministru de Finanțe nu ar fi respectat principiile liberalismului, și anume fiindcă a mărit impozitele, în loc să caute să mărească baza de impozitare. Ba chiar, noul ministru a susținut că el va reduce impozitele. Afirmatia – dacă nu este pură demagogie destinată să-l facă mai „simpatic” pe cel ce poartă numele reunite ale părinților fondatori ai poporului român – ar putea antcipa lovitură de grație aplicată stabilității economice românești: inflația galopantă și un deficit bugetar enorm. Oricum, d-l Dăianu s-a conformat principiilor *FMI*, despre care criticii susțin că practică o politică neoliberală radicală și păgubitoare. Atunci, cine este mai (neo)liberal? *FMI* și eventual prea sirguinciosul ministru român, sau d-nii Quintus, Cataramă & Co.?

Pe scurt, s-au invocat tot felul de motivații neconcludente, ceea ce a sugerat existența unor motivații de nemărturisit – probabil neplăcerea de a trebui să admită că cel ce, întemeiat sau nu, s-a opus încheierii unui contract care va costa bugetul național aproape 2 miliarde de dolari ar trebui demis chiar pe acest motiv. O putere lașă, prin urmare, recurge la un stil nu doar lipsit de urbanitate, dar de-a dreptul grosolan, pentru a se descotorosi de un indezirabil pe care nu are curajul a-l prezenta ca atare.

Dincolo de circumstanțele concrete ale cazului, prin această demitere s-a dat o grea lovitură speranțelor că guvernarea instalată după 1996 va trata cu mai multă considerație și respect pe experții independenți, pe intelectualii distinși care vor fi dispuși să lucreze pentru ea. Stilistica demiterii d-lui Dăianu cred că trebuie să rămînă un *memento* pentru oricare dintre aceștia, sugerîndu-le că e mai bine să stea deoparte.

Nota redacției: Partea a III-a a textului Roșu, negru de Gabriel Andreescu va apărea în numărul 41 din 13-19 octombrie 1998

Funcționarii publici se instruiesc

PS
pe scurt

Funcționarii publici din județul Brăila participă la un program de instruire inițiat de *Consiliul Județean Brăila* și co-finanțat de *Fundația pentru o Societate Deschisă*. Pe parcursul unui an se vor desfășura patru module de pregătire cu durata de 10 zile. Prima serie de cursuri a început la 23 septembrie la Brăila, cu un număr de 30 de participanți din cadrul *Prefecturii, Consiliului județean, consiliilor locale orașenești și comunale* din județul Brăila. Programul de pregătire cuprinde cursuri teoretice, dezbateri, precum și aplicarea practică a cunoștințelor dobîndite pe studii de caz.

Pentru anul 1998, *Fundația pentru o Societate Deschisă* și-a propus să susțină un program amplu de pregătire a funcționarilor publici de la toate nivelurile, atît în domeniile majore de interes pentru administrația publică, cît și în cele privind managementul general, comunicarea și relațiile publice, parteneriatul cu societatea civilă și cooperarea intra sau interinstituțională.

1998

29 septembrie – 5 octombrie

Lucian Pintilie premiat la Veneția

Lucian Pintilie a obținut *Marele Premiul special al Juriului* la cea de-a 55-a ediție a *Festivalului de film „La Mostra”* de la Veneția cu filmul *Terminus Paradis*. *Festivalul de la Veneția* este unul dintre cele mai mari festivaluri de film din Europa. Premiul lui Lucian Pintilie este cel de-al doilea ca importanță, după *Marele premi „Leul de Aur”*.

Coproducția româno-franceză *Terminus Paradis* a avut în rolurile principale doi tineri actori mai puțin cunoscuți: Doina Chiriac și Costel Cașcaval. Din distribuție au mai făcut parte: Gheorghe Visu, Victor Rebengiuc, Răzvan Vasilescu, Coca Bloos. Scenariul aparține lui Lucian Pintilie, Răzvan Popescu și Radu Aldulescu. (R.P.)

PS
pe scurt

Vize pentru America prin poștă

James Rosapepe, ambasadorul Statelor Unite în România, a anunțat vineri 25 septembrie, în cadrul unei conferințe de presă organizate la sediul *Consulatului SUA*, crearea unui set de facilități prin care solicitanții români de vize vor avea un acces mai rapid și mai puțin costisitor la serviciile oferite de *Consulatul American*.

Ambasada SUA a inițiat un parteneriat cu *Citibank* (corespondentul în România este *Banca Transilvania*), astfel încît solicitanții de vize turistice sau de afaceri români pot plăti taxa de procesare a vizei la oricare din sucursalele din țară ale *Băncii Transilvania*: Arad, Bacău, Baia Mare, Brașov, București, Buzău, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Deva, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, R. Vâlcea, Sibiu, Tirgu Mureș, Timișoara și Zalău. „*Acest serviciu va reduce timpul de așteptare la Consulat*”, a explicat James Rosapepe.

Vor fi mult ușurate și demersurile solicitanților calificați pentru vize turistice din provincie, care își vor putea trimite cererile de viză la *Consulat* prin intermediul companiei *DHL* (compania-partener a *Ambasadei*), care are centre expres pentru aceste servicii în orașele Arad, Baia Mare, Brașov, București, Buzău, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Sibiu, Suceava, Tirgu Mureș și Timișoara. „*Aproximativ 40% dintre solicitanții de vize pot primi vize fără a mai fi nevoiți să vină la Ambasadă*”, a mai declarat ambasadorul american. (S.I.)

Corupție și anticorupție

Pe 25 septembrie a avut loc o nouă ședință a *Consiliului Național de Acțiune împotriva Corupției și Crimei Organizate*, ocazie cu care a fost făcut bilanțul celor 18 luni de funcționare a consiliului. În conferința de presă care a urmat ședinței, președintele României, domnul Emil Constantinescu, a enumerat cazurile de corupție care au fost soluționate de justiție: Călin Marinescu, fostul director general al *Petromin*; Constantin Constantin, fost manager general al rafinării *Vega Ploiești*; Ana Capeti, fost director al sucursalei *Lipsani* a *Bancorex*; Ilie Alexandru; Mujea Marcelini; Vasile Gorun; Zaher Iskandarani etc. Toți aceștia au fost condamnați pentru contrabandă sau fraudă. Prejudiciul constatat de organele de control se ridică la 3.592.510 milioane lei. Din prejudiciu s-au recuperat 23,5%. (I.A.)

Suprataxă

Printr-o ordonanță de urgență, *Guvernul* a instituit pe 24 septembrie o suprataxă vamală de 6% pentru bunurile importate în România. Taxa pentru importuri era pînă acum de 3%. Măsura va fi aplicată pînă la 31 decembrie 2000. Sînt exceptate de la plata suprataxei: gazul natural, țițeiul, energia electrică, medicamentele și bunurile care intră sub incidența *Ordonanței 14/1995*: bunurile scutite de taxe vamale și cele importate de instituțiile publice finanțate din credite externe. (I.A.)

PS
pe scurt

INSTITUTUL EUROPEAN

Petru Ursache

Etnoestetica

Colecția SINTEZE

Volumul reia o mai veche preocupare a autorului de modernizare a cercetării în domeniul oralității, în consens cu știința contemporană și cu disciplinele conexe.

Din cuprins:

- Cadrele axiologice (etnosofia, etnomorala, etnoestetica, folclorul religios)
- Capodopera folclorică (capodopera divină, Miorița – o metafizică a morții, Meșterul Manole – revelația tragicului)
- Poetica folclorică (literaturizarea folclorului, moduri poetice)

ISBN 973-586-130-5
292 pag

În pregătire: • Adrian Nicolescu, *Istoria civilizației britanice*
• Al. Zub, *Discurs istoric și tranziție*

Iași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600

Tel-fax: 032 / 230197 • tel 032 / 233800 • tel. difuzare 032 / 233731

e-mail: rtynova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

Restructurarea SNCFR

Executivul a adoptat în ședința din 3 septembrie 1998 setul de hotărâri privind restructurarea SNCFR. Reforma în căile ferate înseamnă în primul rând divizarea structurii unice SNCFR în cinci societăți comerciale, care să funcționeze în condiții de profit. În temeiul articolului 45 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 12/1998, au fost înființate: *Compania Națională de Căi Ferate (CFR)*, *Societatea Națională de Transport Feroviar de Călători (CFR-Călători)*, *Societatea Națională de Transport Feroviar de Marfă (CFR-Marfă)*, *Societatea de Administrare de Active (SAAF)* și *Societatea de Servicii de Management (SMF)*. SNCFR rămâne o simplă regie autonomă care va returna datoriile și va gestiona creanțele vechiului SNCFR, se va ocupa, de asemenea, de disponibilizarea personalului care nu va fi preluat de companiile nou create. Pe 21 septembrie ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, a desemnat directorii generali ai celor 5 societăți comerciale și în scurt timp urmează să se formeze și consiliile de administrație. Căile ferate vor funcționa în noua formulă de la 1 octombrie.

Reorganizarea SNCFR era necesară din cauza pierderilor foarte mari pe care regia le înregistra în fiecare an: 900 de miliarde de lei în 1996, 600 de miliarde în 1997. Disfuncționalitatea principală consta în nesubvenționarea transportului de călători de la bugetul statului. O dată cu împărțirea SNCFR s-a stabilit ca transportul de călători să fie considerat serviciu social și să fie subvenționat de către stat, așa cum se întâmplă în celelalte țări europene. De altfel, unul dintre principiile reorganizării căilor ferate în România este, după cum spune Emanoil Culedea, vicepreședinte infrastructură SNCFR, alinierea la standardele impuse în *Directiva 440 europeană*.

Viorel Simuț, președintele fostei SNCFR și actualul director general al companiei de infrastructură CFR afirmă că, deși deocamdată capitalul este integral deținut de stat, ca acționar

unic, se va tinde treptat către privatizarea unor segmente și apoi către privatizarea integrală. Capitalul social inițial al companiilor s-a constituit prin preluarea unei părți din patrimoniul SNCFR, stabilit la 30 iunie 1998, corespunzător obiectului specific de activitate al fiecărei societăți. CFR va gestiona infrastructura și se va ocupa de punerea ei la dispoziția operatorilor de transport. Ea va asigura, de asemenea, coordonarea traficului feroviar. SAAF va administra excedentul de active, prin închiriere, vânzare sau leasing iar sumele obținute din valorificarea activelor vor fi investite în modernizarea celorlalte societăți. SMF va asigura servicii financiar-contabile și juridice pentru regia autonomă și societățile nou create. Ea se va ocupa și de contractarea creditelor interne sau externe. În cazul societăților de transport de călători și de marfă, lucrurile nu sînt reglementate în detaliu și încă se analizează diferite variante de eficientizare. Ministrul Traian Băsescu spune că în transportul de călători se încearcă separarea transportului internațional și de lung parcurs de cel local și regional. Deoarece pentru cele aproximativ 1.000 de trenuri locale venitul reprezintă doar 8-9% din costuri, o soluție ar putea fi obligativitatea ca un tren local să fie pus în circulație numai dacă sînt asigurate jumătate din numărul de locuri prin abonamente. Pînă una-alta, costul biletelor la trenurile locale se majorează de la 1 octombrie cu 5,6%.

Ministerul Transporturilor a fost nevoit să urgenteze luarea măsurilor de reformă datorită accentuării conflictului de muncă dintre sindicate și administrație. Pe 24 iulie a avut loc o grevă de avertisment de două ore, inițiată de *Ramura Transporturi* din *Blocul Național Sindical* care, deși nu a antrenat toate regiunile, a adus

pagube SNCFR-ului în valoare de 63 milioane lei. Cererile sindicaliştilor aveau ca punct central lipsa indexării salariale începînd cu octombrie 1997. Ca urmare a grevei de avertisment, administrația a dispus suspendarea din funcție sau retrogradarea a 363 de salariați și a intentat o acțiune juridică pentru dovedirea ilegalității grevei. De partea cealaltă, *Convenția Națională „Solidaritatea” a Sindicatelor Feroviare* a deus la Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție o plîngere penală împotriva ministrului Traian Băsescu, acuzîndu-l de obstrucționarea acțiunilor sindicale. A urmat anunțarea grevei generale pentru data de 24 august, grevă anulată în ultimul moment datorită intervenției premierului Radu Vasile. Sindicaliștii au obținut cîștig de cauză, cei demisi au fost depuși în funcție și acțiunile juridice au fost retrase.

SNCFR?

Pentru a asigura protecția personalului disponibilizat în restructurarea SNCFR, Guvernul a emis la sfîrșitul lunii august *Ordonanța de Urgență nr. 69*. Conform acesteia, disponibilizații vor beneficia de o plată compensatorie egală cu salariul mediu net pe 12, 15 sau 20 de luni, în funcție de vechime. Bani pot fi primiți într-o singură tranșă în cazul în care beneficiarul intenționează să desfășoare activități comerciale. Pînă la 10 septembrie existau deja 16.182 de cereri de disponibilizare. În plus, urmează să fie pensionați pînă la 1 octombrie alți 6.000 de salariați. Ministrul Traian Băsescu

spune că solicitările nu vor fi restricționate; chiar dacă în unele secții s-a creat o lipsă de personal, se vor face redistribuiri din alte zone. În general cererile de disponibilizare sînt uniforme repartizate în teritoriu, ceea ce face să nu se repete situația de anul trecut din minerii, unde a existat o concentrare masivă de disponibilizări într-un perimetru restrîns.

Problema care rămîne încă nereșolvată, în viziunea ministrului Transporturilor, este numărul mic de cereri de disponibilizare din partea mecanicilor de locomotivă și a asistenților de mecanic de locomotivă. Din 7.270 de mecanici și 4.777 de asistenți, nu au solicitat disponibilizarea decît 509 și, respectiv, 416. Administrația va fi nevoită să disponibilizeze încă 700 de mecanici și 1.100 de asistenți. O altă problemă care ar putea să apară ar fi disponibilizarea conductorilor, în măsura în care se intenționează ca în viitor controlul biletelor să nu se mai facă în tren.

Liderii de sindicat s-au arătat surprinși de numărul mare de feroviari care au hotărît să plece din căile ferate. Gabriel Crăciun, președintele *Convenției Naționale „Solidaritatea” a Sindicatelor Feroviare* nu crede că problema reconversiei sociale este de nereșolvat deoarece majoritatea celor care lucrează în căile ferate au gospodăria la țară. În plus, lucrătorii feroviari au mai multe opțiuni profesionale: un mecanic de locomotivă, de exemplu, pînă să ajungă în această funcție a lucrat în depou ca lăcătuș, mecanic sau electrician. Gabriel Crăciun consideră că, prin împărțirea SNCFR, sistemul de transport feroviar se poate prăbuși deoarece birocratia va crește și nu va exista o bună colaborare între societățile nou formate. Societățile CFR, CFR-Călători și CFR-Marfă, care ar trebui să aibă o anumită autonomie, vor depinde din punct de vedere economic de *Societatea de Management Feroviar*.

Răzvan Paul

Teatrul Act își deschide porțile

Pe 24 septembrie, *Fundația Teatrul Act* a organizat o conferință de presă la care au fost prezenți cei trei inițiatori ai ei (actorul Marcel Iureș și regizorii Mihai Măniuțiu și Alexandru Dabija), precum și John Ketchum, director de marketing și relații publice la *Connex GSM* – principal susținător financiar al *Fundației*.

Marcel Iureș a făcut o scurtă prezentare a *Fundației*, care și-a propus să creeze „un spațiu multifuncțional, neanexat nici unei forme de subvenție”, folosind „exclusiv donații, sponsorizări ale unor oameni de afaceri sau companii particulare”. *Fundația Act* dorește să strîngă în jurul ei artiștii de vîrf din întregul spectru al artei spectacolului (teatru, dans, grafică, pictură). *Teatrul Act* intenționează să reprezinte o alternativă la teatrul tradițional, de

stat (cărui îi reproșează o structură administrativă mult prea rigidă pentru a putea stimula într-adevăr creația teatrală).

Teatrul a fost inaugurat vineri, 25 septembrie, cu premiera *Cetea Soarelui*, spectacol realizat de Mihai Măniuțiu după textul lui Tommaso Campanella, cu Marcel Iureș și Adrian Titieni. După reprezentarea de gală, oferită sponsorilor și prietenilor care au contribuit la acest proiect, vor mai urma încă nouă, pînă la 4 octombrie.

A doua seვენță, așa cum a precizat Cipriana Petre, directoarea de proiect a spectacolului *Cetea Soarelui*, va fi un *work-shop* al *Academiei Experimentale de Artă* de la Paris. Atelierul este un parteneriat între *Teatrul Act* și *Academia Experimentală de Artă* de la Paris. (R.M.)

Fulbright anunță

Pentru cercetătorii și profesorii americani Fulbright, sezonul academic debutează cu un *Seminar de Orientare* organizat de *Comisia Fulbright din România* la București în zilele de 29-30 septembrie, 1998. Cei 20 de cîștigători americani de burse Fulbright pentru România din acest an sînt specializați în economie/business, istorie, antropologie, psihologie, studii americane, drept și reformă educațională. Aceștia își vor desfășura activitatea în instituții de învățămînt și cercetare din București, Cluj, Timișoara, Brașov, Iași, Tîrgoviște.

Sesiunea de deschidere a evenimentului va avea loc în Aula Magna a *Universității București* pe data de 29 septembrie 1998, orele 9.00-10.30, și va fi onorată de prezența E.S. James Carew Rosapepe, ambasadorul SUA la București, și de un mesaj din partea președintelui României, Emil Constantinescu. Vor participa înalți reprezentanți ai *Ambasadei SUA* la București, ai *Ministerului Afacerilor Externe*, *Ministerului Educației Naționale*, *Ministerului Culturii*, ai *Universității București* și ai altor instituții academice din România.

Vor mai fi prezenți membri ai corpului diplomatic, ai organizațiilor non-guvernamentale române și străine, mass-media.

Prestigiosul *Program Fulbright* funcționează în peste 150 de țări, 50 dintre acestea avînd, ca și țara noastră, comisii binaționale. *Comisia Fulbright România* a luat ființă în anul 1993 pe baza acordului dintre guvernele României și SUA. Însă, primele schimburi cu țara noastră sub egida acestui program au avut loc încă din 1960 și în aceste aproape patru decenii au beneficiat de burse educaționale și științifice peste 1.200 de studenți, cercetători și profesori români și americani.

Oana C. Popa
Director executiv

1998

29 septembrie - 5 octombrie

green hours
22 CLUB JAZZ CAFE

The best place
to hear Jazz is here!

Calea Victoriei 120

Turneul de lansare a albumului

<p>1 oct. - Clubul Green Hours 22, București</p> <p>2 oct. - Lăptăria lui Enache, București</p> <p>3 oct. - Phoenix Club, Constanța</p> <p>8 oct. - Diesel Club, Cluj-Napoca</p> <p>9 oct. - Music Pub, Cluj-Napoca</p> <p>10 oct. - Baia Mare, în cadrul Sărbătorii castanelor</p> <p>15 oct. - Palatul Culturii, Tg. Mureș</p> <p>16 oct. - Apollo Club, Tg. Mureș</p>	<p>17 oct. - Piano Bar, Brașov</p> <p>23 oct. - Bizar Club, Arad</p> <p>24 oct. - Centrul Cultural Francez Timișoara, și Club 30, Timișoara</p> <p>29 oct. - Green Hours 22, București</p> <p>30 oct. - Lăptăria lui Enache, București</p> <p>7 nov. - Sala Televiziunii, Iași</p> <p>7 nov. - Club RS, Iași</p>
--	--

Turneul va fi realizat cu sprijinul United Distillers & Vinters România.

Premieră muzicală

- Lansarea primului CD de jazz-live din România: „CHANGES - LIVE AT GREEN HOURS” al grupului Jazz Unit.
- Lansarea (și conferința de presă): *Magazinul Hollywood Music* (Scala); 1 oct. ora 13.00
- **Concert show** la Green Hours 22 - jazz café 1 oct. ora 20.00 (Calea Victoriei 120)

Este cunoscută legenda prin care împăratul Romei, tiranul Augustus Caligula, și-a desemnat propriul cal cu titlul de senator. De atunci, de-a lungul istoriei, nimeni nu a mai îndrăznit o asemenea sfidare cinică a senatului și a vieții publice. Grecii însă, după ce Ahile s-a retras din luptă, la propunerea lui Ulise, au construit „Calul Troian” care a determinat înfrângerea inamicilor.

Dacă în *Senatul României* nu a fost încă desemnat nici un cal cu titlul de senator, putem constata că un „Cal Troian” a fost plasat nu în cetatea adversarilor, ci printr-o abilitate grecească – în propria tabără de luptă. Este tocmai ceea ce a făcut domnul senator Mircea Ionescu-Quintus prin propunerea „Articolului 22” la *Legea privind accesul la dosarele Securității*. Nu ne-ar fi surprins dacă acest amendament ar fi fost inițiat de PD sau PDSR, dar este șocant și inadmisibil ca un membru al Partidului Liberal să facă inoperantă o lege care ar fi adus – în sfârșit – puțină lumină în trecutul tenebros al țării. Cum se explică atitudinea politică a domnului Mircea Ionescu-Quintus, șeful Partidului Liberal, care, alături de PNȚCD, a promis la alegerile din 1996 „*Legea privind accesul liber la dosarele Securității*”?

Iată ce scriam în articolul *Prima scrisoare deschisă adresată Ministrului Justiției, Dlui Mircea Ionescu-Quintus (România literară, decembrie 1991)*: „V-am cunoscut în 1958. Erați un renumit avocat în Baroul de la Ploiești, iar eu un tânăr avocat stagiar. Din motive politice, după nouă luni de activitate, am fost radiat din Barou. Tatăl meu, membru al Partidului Liberal, fusese arestat politic. În dosar figura și numele Dv. greșit caligrafiat: Kintus. Am plecat la „munca de jos pentru reeducare” pe șantierul de la Bicaz (...). Numirea în funcția de Ministru al Justiției m-a bucurat din mai multe motive: sînteți un cunosător al principiilor de drept, sînteți scriitor, autor de volume publicate, membru al Uniunii Scriitorilor, fost deținut la Canalul Dunăre-Mare Neagră și aveți acoperirea morală a celui care știe că ori va reuși să-și atingă scopul, ori va trebui să demisioneze. Am citit cu interes recentele declarații din presă prin care vă exprimați intenția de a-i trimite în judecată pe Alex. Nicolski, Alexandru Drăghici și de a decide procesele celor vinovați de abuzurile și crimele comise în închisorile de la Pitești, Aiud, Gherla”.

După lectura articolului mai mulți cunoscuți de la Paris m-au privit cu scepticism, iar Paul Goma (pe vremea aceea discutam cu el) mi-a spus: „Poate nu știi cine a fost Quintus!” și a început să-mi povestească o întâmplare trăită de el.

Niciodată nu am gândit și acționat bazat pe „ce se zice” sau pe informații care nu le pot verifica. Mai întîi acord deplină încredere. În caz contrar, îmi

BUJOR NEDELCOVICI

Un senator și Calul Troian

exprim public dezamăgirea, indignarea și protestul. În *A doua scrisoare deschisă adresată Ministrului de Justiție, Dlui Mircea Ionescu-Quintus (România literară, sept. 1992)*, îi aminteam că ar fi putut ori să îndeplinească cele declarate, ori să demisioneze: „*O promisiune nu este numai un act politic, ci un legământ cu sine (onoare, respectabilitate și demnitate), cu „cei-alalt” (alteritate), cu toți care au murit în cele 128 de închisori și cei care au fost torturați sau umiliți în timpul anchetelor. Ați preferat autoritatea politică temporară și efemeră și ați pierdut autoritatea spirituală și morală de jurist, scriitor și fost deținut politic. Cîștigul mi se pare derizoriu și penibil, iar pierderea esențială, de nerecuperat și impardonabilă*”.

Dar cum în România nimic nu durează mai mult de două zile, autoritatea morală nu are prea multă impor-

țanță, „totul este posibil” pentru că nici o afirmație (acțiune) nu are o consecință etică sau juridică, iar ideea de a te compromite nu există, iată ce scriam în articolul *Care este mitul fondator al actualei guvernări? (România liberă, noiembrie 1997)*: „Nu este de mirare că Dlui. Mircea Ionescu-Quintus – „liberal din tată în fiu” – îi este frică de «apariția de noi victime». De aceeași părere este și Dl. Ionescu-Galbeni (șeful Comisiei de control SRI) care într-o scrisoare deschisă a declarat: «Publicarea trecutului vieții personale a demnitărilor ar cuprinde și detalii din viața privată ce ar constitui un atentat la intimitatea acestora» (...). De cine se teme Dl. Ionescu-Galbeni? În schimb, Dl. Ticu Dumitrescu, inițiatorul legii pentru care se luptă de ani de zile, a fost chemat la ordine de Colegiul de onoare al PNȚCD pentru indisciplină”.

in varianta Senatului, articolul 22 - o lovitură de grație pentru Legea accesului la dosarele Securității • de ce se teme Mircea Ionescu-Quintus • strategia promisiunilor neținute, a tragerii de timp și a manipulării opiniei publice • România și Rusia sînt singurele țări care nu au adoptat o lege a dosarelor

După trecerea a opt ani de cînd se discută *Legea pentru accesul liber la dosarele Securității*, se poate vedea cu ușurință strategia folosită de domnul Mircea Ionescu-Quintus. Mai întîi promisiunea de a-i judeca pe adevărații responsabili penal (Drăghici și Nicolski), cîștigarea timpului și „fier-

Cu alte cuvinte, fostul temnicer îi spune deținutului: „Dacă vrei să-ți vezi dosarul, să te prezinți la mine și tot eu o să hotărîsc dacă ți-l arăt sau nu”. Bună treabă! O adevărată performanță! Unică în Europa de Est! România și Rusia sînt singurele țări care nu au adoptat o lege a dosarelor Securității! Chiar și în Africa de Sud s-a înființat *Comisia pentru adevăr și reconciliere* condusă de Arhiepiscopul Desmond Tutu.

Nu este deloc surprinzător că *Senatul* a votat „*Articolul 22*” cu 108 voturi pentru, 7 împotriva și nici o abținere. Să le fie teamă senatorilor de „apariția de noi victime”, cum a afirmat domnul Ionescu-Quintus, sau le este frică de dezvăluirile ce pot apărea din dosarele personale? Nici un senator nu a părăsit sala și nici nu a schițat vreun gest de revoltă, așa cum au procedat senatorii PSDR cînd s-a discutat

Legea proprietății publice. Oare în *Senatul României* se află doar 7 înțelepți?! Sodoma n-ar fi fost distrusă dacă în Cetate s-ar fi găsit „50 de oameni drepti și înțelepți”. Să deducem oare că și Cetatea noastră ar trebui să aibă soarta Sodomei?!

Cum de nu înțelege domnul Mircea Ionescu-Quintus că tot plîndind pentru cauza adversarului, printr-un raționament simplu – *per a contrario* – se auto-tocuză de complicitate cu fostele „organe de securitate”?

Ar fi inutil să mai vorbim despre dreptul la memorie, datoria de a nu uita „perioada de doliu”, obligația de a cere iertare și a ierta (cîntă și mintuirea), necesitatea unei asanări morale a unor handicapați moral, imposibilitatea de a forma o societate nouă fără criterii valorice și etice etc. Încă nu vreau să accept ideea că sîntem un popor imatur, cu o psihologie în curs de precizare, dominat de un realism cinic, speculativ, bazat pe compromis și învîrteli... Ne aflăm mereu între Carnaval și Apocalipsă... Un popor cu un destin minor, preocupat de ideea adaptării cu orice pret, a supraviețuirii și a continuității...

După aproape doi ani, actuala guvernare nu a rezolvat nici una din promisiunile făcute cu ocazia alegerilor din noiembrie 1996: Timișoara, Evenimentele din decembrie 1989, Minerialele (Miron Cozma a fost eliberat din închisoare, a devenit vedetă TV și lider sindical), Corupția, Reforma economică... Oare n-ar fi cazul ca președintele României, domnul Emil Constantinescu, să intervină pînă nu va fi prea târziu?

Vreau să-l asigur pe domnul Ionescu-Quintus că nu mai trăiesc cu iluzia unei posibile reveniri sau convertiri și nici că un articol publicat într-un ziar ar putea fi luat în considerare și modifica cursul evenimentelor. În România societatea civilă nu a fost încă instaurată și raportul de responsabilitate dintre puterea politică și simplii cetățeni sau ziaristi este inexistent. Să fie liniștit domnul Ionescu-Quintus, dosarul domniei sale va fi considerat „secret de stat” și nimeni nu-l va citi pentru că ar putea să periclitaze „siguranța statului”.

În Franța, după război, mulți dintre colaboratorii cu regimul de la Vichy au fost condamnați la „nedemnități națională”. Cine știe, după un timp, poate tot un senator o să propună împotriva domnului Mircea Ionescu-Quintus un *damnatio memoriae*, așa cum s-a întîmplat cu Caligula care a fost șters de pe lista împăraților romani.

DIN SUMARELE VIITOARE

• „22 Literar” nr. 3: „Jurnalul scriitorilor” • Supliment „22 Plus”: „Salonul de carte Cluj-1998” • Cazul universității în limba maghiară văzut de: Andrei Cornea, Dorin Teodorescu • Claudiu Secasiu: documente inedite despre participanții la actul de la 23 august 1944 • Mihnea Berindei: „România – un naufragiu planificat” (o analiză a perioadei ceaușiste, făcută în 1989) • Andrei Oişteanu: reflecții pe marginea cărții *Nunta mortului. Ritual, poetică și cultură populară în Transilvania*, de Gail Kligman • Catherine Durandin: „De la liberalismul pașoptist la ortodoxismul anilor ’30” • Lansare de carte: *Marea călătorie. Viața și moartea inginerului Gh. Ursu*, de Victor Bârsan • Lucian Giurchescu despre diasporă și mituri

ASCULTĂ

B B C

PROGRAMUL INTEGRAL

ÎN BUCUREȘTI LA

UNIPLUS Radio

69.8

Într-un guvern politizat,

interviu cu

Aș vrea să știu cit a contribuit primul-ministru la revocarea dumneavoastră din funcția de ministru al Finanțelor, și cit președintele țării.

Indiferent de ceea ce a provocat retragerea sprijinului politic din partea Partidului Național Liberal, pe grila căruiu mă aflam, respectul pe care îl port și se cuvine să-l poarte orice ministru în cadrul unui joc politic democratic impunea ieșirea mea.

Retragerea acestui sprijin politic a fost în afara științei și a consimțământului dat de primul-ministru și de președintele țării?

Nimeni nu este naiv să creadă că retragerea acestui sprijin din partea PNL a fost rodul unei revelații de peste noapte. Mai ales că, în urmă cu o lună, o declarație a președintelui Quintus afirma că m-aș bucura de sprijin destul de solid din partea partidului. Sigur că m-a surprins această schimbare.

Totuși, cit din greutatea acestei decizii aparține primul-ministru și cit președintele țării care, împreună cu PNL, au convenit asupra acestei formule de revocare?

Relația mea cu domnul Radu Vasile putea să fie mai bună. Și nu este un secret. Iar eu chiar mi-am exprimat, într-o manieră potrivită condiției de ministru de Finanțe, de colaborator al domniei sale, nemulțumirea față de anumite intervenții publice pe care le-a făcut și chiar față de o modalitate de a structura relațiile cu ministrul de Finanțe, pe care le-am considerat destul de stranii. Mi-aduc aminte de pildă, că, într-o ședință, pot să spun „ședința cu pricina”, când am oferit explicații, consider, lămuritoare, cabinetului, cu privire la starea bugetului, comunicatul care a urmat acelei ședințe nu a ilustrat în mod echilibrat discuția care s-a purtat în cabinet și faptul că eu, totuși, am adus argumente pe care le-am considerat – și le consider și acum – rezonabile.

„Am practicat politică liberală atît cît se putea în condițiile României“

De ce spuneți „ședința cu pricina“?

Începînd cu acea ședință apele s-au involburat. Și nu cred că din vina mea. Eu am crezut și am dorit că ceea ce numim solidaritatea guvernamentală să se aplice fiecărui membru al guvernului, inclusiv premierului, ca o regulă a jocului.

Să ne întorcem: primul-ministru și președintele țării au convenit asupra acestei formule pe care au și pus-o în practică rapid.

Da. Lucrurile s-au precipitat. Parcă bătînd din palme, s-a dorit ieșirea mea din scenă. Sigur că mi-a lăsat un gust foarte amar și am tras și din acest eveniment învățăminte. Sint lucruri care m-au nemulțumit, dar prefer să nu vorbesc despre ele, pentru că eu cred că așa este corect în momentul de față sau, cel puțin, o perioadă de timp. Am spus ce am avut de spus în ședințele de cabinet, pentru că acolo era cel mai bine să-mi exprim punctul de vedere. Pentru mine, ședința de guvern reprezenta, alături de întîlnirile mai puțin frecvente ale *Consiliului Suprem de Apărare a Țării*, ședința cea mai importantă care se ținea în România. Asemenea ședințe, prin faptul că se tratează problemele statului, care afectează viața tuturor cetățenilor, presupun responsabilitate, o conduită, reguli. Din acest punct de vedere, cu cei mai mulți dintre cei cu care am colaborat am avut relații bune.

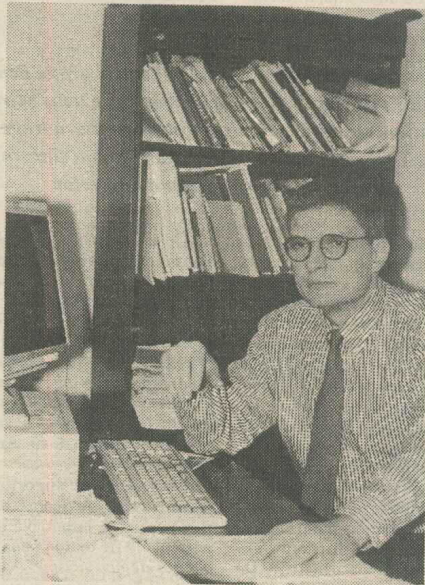
Vi s-a reproșat o slabă comunicare cu PNL. Sint surprinsă, pentru că domnul Rușanu, membru PNL, era în minister foarte aproape de dumneavoastră.

Domnul Dan Rușanu, care este nu numai membru al partidului, dar și al *Biroului permanent* al PNL, era coleg cu mine, și la toate deciziile importante, la elaborarea acestora, el a participat. M-am consultat cu el în toate deciziile. Ceea ce noi făcăm era bine cunoscut atît de conducerea PNL, cit și de premier și de *Președinție*. Deci, asemenea reproșuri, în bună măsură, sint nejustificate.

S-a spus că n-ați promovat politica liberală. Cit de liberală poate să fie o politică a *Ministerului de Finanțe* în acest moment în România?

De la venirea mea în al doilea cabinet Ciorbea, într-o lansare de săgeți verbale în lungul mesei guvernamentale, am spus că politica de reformă în România nu este apanajul PNL, ci al coaliției, iar dorința mea principală este de a servi reforma în ansamblu. Aceste afirmații ale mele au fost acompaniate în timp și de alte calificări, care exprimau nemulțumirea. Au fost voci care mi-au reproșat că nu practic

o politică liberală. Opinia mea este că am practicat politică liberală atît cît se putea în condițiile României, servind obiectivele mari ale reformei, o reformă care, prin esența sa, are o pronunțată dimensiune liberală. A construi o societate deschisă, a trece de la sistemul de comandă la societatea deschisă înseamnă politică liberală, într-o accepție adîncă, profundă, nu de acordare automată de inlesniri fiscale. Aceasta a fost disputată mare între mine – dar în termeni foarte civilizați – și grupuri de interese, din PNL și altele. Politica de reformă trebuie să servească tuturor grupurilor de interese, în măsura în care aceste interese pot să-și găsească un numitor comun, care înseamnă: respectarea libertăților fundamentale, cîștiguri în ceea ce privește funcționarea economiei (deci performanțe economice), schimbare instituțională care să ajute la respectarea drepturilor fundamentale, consolidarea democrației – pentru că altminteri nu putem să ne bucurăm de libertăți fundamentale și putem asista la un simulacru, la mimarea unei societăți democratice –, înseamnă – prin performanțe economice – *imputernicirea* fiecărui cetățean tocmai pentru că fiecare cetățean să-și poată exercita drepturile fundamentale. Asta ar însemna și o societate civilă puternică, funcționarea controalelor asupra a tot ceea ce este instituționalizat în societate, astfel încît cetățeanul să aibă

sentimentul că într-adevăr puterea îl servește și nu că el este manipulat și că, de fapt, el servește puterea. Așa văd eu procesul de reformă – evitarea de a ajunge ca, în ultimă instanță, o cleptocrație să ajungă să controleze destinul economic și politic al României.

Un independent pus într-un rol politic este lăsat de izbeliște

„Un simulacru de democrație“ – ați spus. În conferința de presă de după demiterea aminteați de „grupuri de interese care se articulează politic“. Nu cumva erați un intrus în acest simulacru de democrație în care grupuri de interese se articulează politic?

Eu nu am făcut afirmația că în momentul de față în România există un simulacru de democrație. Trebuie să nu ajungem la așa ceva. Iar acest lucru presupune o distribuție a puterii economice și politice, pentru că puterea economică se articulează politic. Concentrarea excesivă de putere economică, așa cum am observat – și timp de decenii s-a întîmplat – în America Latină, nu a condus la funcționarea unor structuri politice care să permită progresul politic, dar nici progresul economic al societății.

Dacă am fost un intrus? Într-un fel, da. Și nu numai eu. Într-un sens foarte restrîns, am fost un intrus. Pentru că *Guvernul* nu numai că este politic, dar este și foarte politizat. Am fost cițiva și mai sint „intruși“ în guvern, oameni care au intrat pe altă ușă decît cea autentică politică. Era cazul domnilor Andrei Pleșu, Ilie Șerbănescu, Andrei Marga, chiar

situația domnului Horia Ene, care a fost propus de PAR. Deci, într-un anume sens, se poate vorbi despre intruși. Dacă, însă, te bucuri de acceptabilitate politică, de sprijin politic autentic, într-un sens larg nu se mai poate vorbi de intruși. Chiar ceea ce s-a întîmplat cu Ilie Șerbănescu și parțial cu mine atestă că este foarte greu să pui un tehnician într-un rol politic, pentru că independentul, prin starea lui, de fapt, nu are cum să aibă suport politic. Nu are suprafața politică înțeleasă iar într-un anume sens, pentru că suprafața politică nu ți-o conferă numai apartenența la un partid politic, ci sprijinul efectiv pe care ți-l asigură partidul politic. Realitatea este că, așa cum există partide în coaliție care, cu foarte multă rîvnă, își apără ministrii și la bine, și la rău, vă dați seama de situația îngrată a unui independent, care uneori este lăsat de izbeliște și trebuie să se apere numai cu forța propriilor argumente. Așa cum am declarat la o conferință de presă, este foarte greu să te lupți cu o floretă împotriva tunurilor politicienilor. Repet, eu respect democrația, iar gestul meu de a mă inclina în fața deciziei de a fi revocat semnifică acest lucru. Un ministru care nu mai are sprijin politic într-un cabinet politic nu mai are ce să mai caute acolo.

Vi s-a reproșat întîrzierea reformei în *Ministerul de Finanțe*. În celelalte ministere s-a făcut această reformă? De ce ați rămas codas?

Am acceptat întotdeauna că există minusuri, că există hibe mari, că există un metabolism al *Ministerului de Finanțe* care de multe ori nu ajută programul de reformă. M-am luptat cu această stare de fapt, însă, în opinia mea, funcționarea *Ministerului de Finanțe* exprimă izbitor de bine funcționarea administrației publice în ansamblu și a organizațiilor mari pe care noi le numim ministere. Toate suferă de birocrație, toate sint superdimensionate, sau aproape toate. Cu multă risipă, cu multă lipsă de transparență, cu infundarea instrucțiunilor care pleacă de la miniștri și de la secretari de stat în straturile nu neapărat inferioare. Sigur că este nevoie de o reformă a administrației publice. Însă, și aici, poate pentru că judec nu ca politician, ci și ca analist, nu poți să practici o liberalizare așa cum liberalizezi prețurile. Cei care cred că, prin a da afară jumătate din personal, modifică comportamentul animalului instituțional au o gîndire simplistă, chiar rudimentară.

Într-un sens profund, restructurarea înseamnă modificare de structuri de gîndire și comportament; această schimbare depinde de stocul de cunoștințe, dar și de interesele cu care se confruntă. Nu mai vorbesc de faptul că sint funcționari publici care ajung să-și „dezvolte“ interese proprii. Și, pentru că vorbesc de structuri de gîndire, nu vi se pare relevant că la venirea mea în *Ministerul Finanțelor* nu exista un singur abonament la vreunul din principalele cotidiene de specialitate din lume? Sau că nu aveam un terminal *Reuters* care să ne furnizeze informații privind piețele în timp real?

Împreună cu principalii mei colaboratori am încercat, de altfel, să imprim o altă gîndire a ceea ce semnifică finanțele publice și politica economică. Să nu mai fie văzut *Ministerul de Finanțe* doar ca un simplu colector de impozite. Poate că acest lucru a deranjat pe unii și, pentru că am vorbit de colaboratorii mei, de „echipa Dăianu“, aș dori să vă relatez un fapt: la întoarcerea mea de la Cotroceni, aveam demisiile lor pe birou. Cu Lucian Croitoru, Cornel Tirhoacă, Valentin Lazea și Alexandru Ene am petrecut simbețe și duminici în șir în minister, precum cucii, dar aveam un crez. Le mulțumesc că au fost alături de mine.

Pentru că organizațiile mari, așa cum sint ministerele, au comportamente cu obîrșire structurală, au rutine, exprimînd interese atît ale oamenilor care funcționează în acele organizații, dar și ale celor care beneficiază de serviciile și chiar de deserviciile ministerelor. Aceste entități mari au multe legături vizibile și invizibile cu societatea și nu poți, pe un cal năvălas, gîndind prin minister, tîind capete, să faci reforma. Este o gîndire foarte, foarte simplistă. Ce accept este că se putea face mai mult și am recunoscut-o public. Am ezitat în anumite lucruri și datorită faptului că am avut un continuu război cu bugetul. De la venirea mea în cabinet, în decembrie 1997, imediat s-a intrat în criza politică. Referitor la buget, am avut probleme nu atît cu elaborarea bugetului, ci cu prezentarea lui în cabinet, în paralel cu marile probleme în negocierile cu organisme internaționale, pentru că acea criză politică

tehnicianul este un intrus

DANIEL DĂIANU

a îngreunat discuțiile cu organisme internaționale. Domnul Radu Vasile a acceptat cu strângere de inimă bugetul cabinetului Ciurbea. Una dintre primele sale declarații a fost nevoia de relaxare fiscală. Eu atunci am spus că mi se pare imprudent, iar viața a confirmat că a fost nevoie de o rectificare cu tăiere masivă de cheltuieli. A fost un an cu multe vinzoleli, mult zgomot, un an contorsionat, cu procese de reformă înghetate; pentru că o criză politică conduce la derapaj în politica de reformă. Reforma instituțională a ministerului a fost într-o anumită măsură handicapată de obsesia pe care echipa mea a avut-o de a controla situația macroeconomică, în colaborare cu Banca Națională. Instabilitatea politică poate duce la un derapaj al politicii macroeconomice și la scăderea hăturilor. Chiar și atunci când au existat sugestii ca Dăianu să părăsească barca în urma atitudinii pe care am avut-o față de acordarea de garanții pentru anumite tranzacții, mi-am impus să nu fac sub nici o formă acest lucru înainte de a proceda la rectificarea bugetului. Ca ministru de Finanțe, aveam nu numai o datorie morală, ci și o răspundere extraordinară. Am această răspundere și acum, iar în discuțiile pe care le-am avut cu domnul Remeș, nu că i-am dat sfaturi, dar i-am oferit opinia mea și l-am rugat să manifeste foarte multă prudență, să nu se hazardeze într-o relaxare fiscală care poate să complice peste măsură situația macroeconomică a țării, pentru că s-ar putea să fie prea târziu. Înelșurile fiscale, în momentul de față, nu pot conduce decât la o mărire a deficitului bugetar, la puțin timp după ce s-a recurs la o masivă tăiere de cheltuieli – ar fi aproape o ironie ca, după ce ai tăiat masiv cheltuieli...

Ar fi imoral.

Mă abțin să spun. Dumneavoastră spuneți imoral. Între două rele a trebuit să aleg ceva mai puțin rău. Întra a pune taxe și impozite mari și între tăiere de cheltuieli, noi am adoptat varianta a doua care, în mod ironic pentru cei care vorbesc despre inapetența ministrului Dăianu la politica liberală, este prin excelență varianta liberală.

„Ceea ce contează este politica reformei, nu cine conduce un minister sau altul“

Motivațiile care s-au adus revocării dumneavoastră mie mi se par prețelate în spatele cărora stă blestemul de acord cu Bell, un contract nebulos pentru foarte mulți dintre noi.

Este posibil să fie ceea ce ați spus dumneavoastră.

Viteza cu care s-au „ars etapele“ a trădat o anume exasperare: nu ne mai încurcăm cu Dăianu!

Este posibil. Mai ales că a existat și acea declarație de acum două luni când s-a spus că poate să semneze și un secretar de stat tranziția cu Bell. Dar, fără a încerca să centrăm discuția pe această tranziție, vreau să spun următoarele lucruri. Eu nu sint un om absurd care să nu caute să înțeleg raționamente sau argumentele celor care invocă securitatea națională, vectori ai capacității de apărare, politică industrială în domeniul înaltelor tehnologii, industrie orizontală. Eu am ascultat cu atenție și am căutat să înțeleg toate aceste argumente, tocmai pentru că nu sint un om absurd și nu m-am considerat un deținător al adevărului suprem. Totodată, accept și ideea că o țară are nevoie de viziune – actul de conducere presupune viziune. În fond și Martin Luther King „a avut un vis“. În general, actul de conducere, în istorie, presupune să ai viziune. Un guvern ales democratic trebuie să ofere soluții, un drum, cetățenilor. Dar eu, ca ministru de Finanțe, nu am putut să abstrag acest vis dintr-o realitate economică nu statică, ci în dinamică. Pe mine analiza economică nu m-a convins că punțile economice de moment, dar și viitoare, chiar potrivit unui scenariu relativ pozitiv, cu o creștere economică care poate fi susținută, de 4-6% anual, beneficiind de un context internațional favorabil, ar permite o alocare de resurse care să nu tensioneze alte sectoare ale economiei. Repet, este părerea mea, iar ieșirea mea, respectând funcționarea democrației la nivelul cabinetului, poate să faciliteze adoptarea unei decizii, dacă judecarea se va face altfel. Cifric, am spus: după analiza noastră, costul pentru bugetul țării al acestei tranziții înseamnă, în medie, pe ciclul de plată al proiectului, între 0,3-0,4% din PIB.

În acest proiect cit este viziune, cit megalomanie și cit interes pentru comisoane?

Eu nu-mi permit să spun asta. Este formularea dumneavoastră. Eu mă rezum la atit: este bine să avem viziuni, este bine să visăm, dar este bine să avem viziunile pe pământ. Respect faptul că domnul președinte Emil Constantinescu se gândește la capacitatea de apărare a țării, că se gândește la nevoia de a face ca industria de aviație în România nu să supraviețuiască, ci să existe în mod decent și să existe industrie de aviație în România. Respect aceste dorințe ale președintelui pentru că România are nevoie de capacitate de apărare și este foarte bine să nu lăsăm să dispară ceea ce a pornit cu Vuia și Vlaicu. Dar, din păcate, analiza pe care eu am făcut-o – și nu este o analiză statică, are în vedere și ceea ce este posibil, dar mai ales probabil să se întâmple – m-a făcut să am rezerve. S-ar putea să greșesc. Nu mă consider instanță supremă care să judece. Și retragerea mea, într-un fel, consemnează acest lucru.

Deja există reacții negative din partea cercurilor financiare internaționale la demiterea dumneavoastră. *Financial Times*, *Der Standard*, *The Wall Street Journal Europe* etc. semnalează că demiterea dumneavoastră reprezintă un recul al reformei în România.

Nu vreau să comentez reacțiile care au urmat schimbării mele. Cred că nimeni nu este indispensabil. Cred că domnul Remeș – așa este corect – trebuie să i se dea o șansă, pentru că astfel se dă o șansă în continuare reformei. În ultimă instanță, ceea ce contează este politica reformei, nu cine conduce un minister sau altul. Am făcut câteva evaluări atunci când am plecat din minister, pe care le-am încredințat noului ministru de Finanțe și domnului ministru de stat Stoica, referitor la intențiile legate de o relaxare fiscală și de politica macroeconomică în ansamblu, întrucât eu doresc ca reforma să meargă. În pofida amărăciunii mele, a frustrărilor, cred că așa este corect.

Vi s-a cerut să sprijiniți în continuare echipa românească în confruntările pe care le va avea cu *FMI* și cu *Banca Mondială*. Ce ne puteți spune despre aceasta?

S-a sugerat și așa ceva. Am cerut un răgaz. În orice caz, am dat asigurarea că întotdeauna când vor avea nevoie de sfat, îl voi da. Asta nu înseamnă că au și obligația de a-l urma. Însă eu, desigur, îmi voi exprima punctul de vedere în continuare, așa cum am făcut-o și înainte, indiferent cine ar fi ministru. Cred că am ajuns ministru de Finanțe nu pentru că am făcut parte dintr-o coterie politică sau dintr-o suită a unui om anume, ci pentru că au existat unele persoane care au considerat că Dăianu are ce să spună pentru *Finanțele* române. Am căutat să servesc după putință meza intelectuală interesul public, nu al unui partid anume, ci interesele coaliției în a face reformă. Că nu am putut mai mult, îmi pare foarte rău, dar așa a fost să fie. În orice caz, eu i-am urât lui Traian Remeș să fie un bun ministru de Finanțe, să nu devină captivul unor interese parohiale, să fie un ministru în serviciul interesului public, așa cum am încercat și eu.

Dependența de pîrtie a României

În vara lui '90, când era extraordinar de palpitant pe stradă, am făcut un interviu cu dumneavoastră legat de tranziție. Mi-ați spus atunci: „Tranziția va fi o Vale a Plingerii“. Nu-mi păsa mie atunci de economie. Abia mult mai târziu am reflectat asupra acestei formulări. Vreau să știu: cit de adîncă și cit de lungă mai este această Vale a Plingerii?

Mie o să-mi apară acum o carte în Marea Britanie care se numește *Transformarea economiei ca proces real*, carte în care analizez tranziția nu ca himere, ci ca proces real, cu mult economic, dar și social și politic. Cred că această lucrare, care adună studiile mele din ultimii ani, are printre altele și următorul mesaj predominant: că, în ultimă instanță, determinant pentru transformare este schimbarea instituțională. Nu sub forma copilărească de a trece din unele clădiri în altele sau să îi aducem pe „ai noștri“. În '90-'91, îmi exprimam nedumerirea față de naivitatea celor care credeau că tranziția se va termina în 3-4 ani. Pe mine mă izbise structuralitatea problemelor cu care se confrunta America Latină și dificultatea de a se fortifica structuri ale economiei de piață și, pe de altă parte, de a face democrația să funcționeze în beneficiul cit mai multor cetățeni. De aceea și teza lui Fukuyama mi s-a părut foarte naivă, în *Sfîrșitul istoriei*. Și cred că viața a dovedit. El avea un mesaj foarte puternic, dar în mare măsură poziția lui a exprimat euforia, după căderea

Zidului Berlinului, uitind că schimbarea instituțională, schimbarea comportamentelor, a prezentului ca produs al istoriei cer un timp care nu poate fi comprimat după comandă. Nu întâmplător, cei care au performanțe mai bune în momentul de față sint cei care se află în proximitatea geografică a Europei Occidentale. Acolo a contat nu numai voința politică, ci și faptul că avuseseră loc reforme parțiale. Cehia fusese o putere industrială înainte de al doilea război mondial, mentalitățile erau altele, decit, să spunem, în România. A băga sub preș asemenea ingrediente ale înțelegerii schimbării sociale, politice, culturale denotă naivitate sau gândire rudimentară. În cazul meu, instinctul dar și mintea mi-au spus că tranziția va fi mai lungă și va fi dureroasă. O Vale a Plingerii. Și Stelian Tănase spunea că tranziția exprimă nu numai comunism, dar și ceea ce a fost înaintea comunismului. Vorbim în economie și în sociologie de o „dependență de pîrtie“. Este foarte greu să te rupi de acea pîrtie, pentru că societatea are o inerție sugerată de interdependențe materiale, dar și comportamentale, culturale și interdependente legate de grupurile de interese. Să vă dau un exemplu, aparent trivial, pentru a vedea cum funcționează grupurile de interese. În *Parlamentul României*, un vot, care servește interesului parlamentarilor, suspendă culoarea politică. Acela este un grup de interese format ad-hoc. Acest comportament poate fi depistat și în teritoriu, unde nu mai contează apartenența politică, afacerile se fac trecîndu-se frontiera, zilnic. Numiți-l „traficul de frontieră politică“. Aceasta este realitatea. Dar ea nu este proprie numai României. Acest tip de trafic, funcționarea grupurilor de interese, cu oameni politici care funcționează singular sau înăuntrul entităților politice, prin syndicate, printr-un telefon primit de la un coleg sau de la un alt distins ministru-riabil care te sună ca să intervină în favoarea unei întreprinderi sau a cuiva. Dar nu numai în România se întâmplă.

Dar depinde totuși de o anumită proporție.

Este corect că e nevoie de o anumită proporție și mai intervin următoarele aspecte: în ce măsură regulile formale se acoperă cu regulile informale – pentru că societatea are o viață vizibilă și una invizibilă, așa cum economia este vizibilă și subterană, este viața politică vizibilă și invizibilă. Cîtă transparență există? Atunci, înțelegem și de ce lupta împotriva corupției și a birocrăției este atât de dificilă. De aceea nu se poate decreta încetarea corupției și a birocrăției. Asemenea propoziții sint naive. Cu cit vom fi o societate mai deschisă într-un sens bun (o societate deschisă poate fi extrem de vulnerabilă), o societate care se fortifică, care *imputernicește* cetățeanul, societatea va avea de câștigat și lupta împotriva corupției, a birocrăției va fi mai lesne de dus. Dar asta este o treabă care se întinde nu pe mandatul unui singur guvern – să avem realism –, ci este o provocare pentru întreaga societate românească. Această Vale a Plingerii, îmi pare rău că se confirmă, este o trecere inevitabilă. Istoria arată că nu se poate altfel. Și, din păcate, intrăm și într-o lume, vorbesc despre contextul internațional, care reclamă multă flexibilitate, capacitate de inovație și de invenție, este o lume cu multă incertitudine și volatilitate, o economie mondială care lovește din ce în ce mai puternic structurile societale, din nefericire, care sint mai vulnerabile.

Condițiile internaționale vor fi din ce în ce mai puțin favorabile, sistemul instituțional creat după al doilea război mondial nu mai funcționează, mișcările de capital, globalizarea piețelor financiare fac ca economiile vulnerabile să devină mai lipsite de șansă. Mai mult, *Fondul Monetar Internațional* nu poate funcționa ca un împrumutator de ultimă instanță, așa cum este o bancă centrală pentru economia națională. Acest lucru pune în evidență nevoia ca sistemele financiare locale să caute să scape de putregai, să fie mai solide. Este nevoie de prudență în politica fiscală, să nu existe deficite bugetare mari, pentru că altminteri piețele le penalizează. Și mai ales este nevoie de reforme structurale, de privatizare și impunerea de constrîngeri bugetare tari în economie. Deci, sint multe incertitudini pe plan mondial și, în aceste circumstanțe, timpul costă și mai mult.

Interviu realizat de RODICA PALADE

MARIA BERZA, secretar de stat la Ministerul Culturii

Dificultatea de a - subvenții pentru cărți

Un nou raport al Ministerului Culturii cu revistele de cultură și edituri

Cum a fost gândită de către Ministerul Culturii politica de sprijinire a revistelor culturale?

Programul a fost inițiat încă de anul trecut și privește sprijinirea atât a producției editoriale, cât și a revistelor culturale, reprezentând o schimbare a raporturilor de colaborare a ministerului cu editurile și cu redacțiile revistelor culturale: eliberarea acestor publicații și a editurilor de sub tutela exclusivă a Ministerului Culturii. Primul gest a fost legat de acordarea personalității juridice tuturor editurilor care depindeau de Ministerul Culturii și tuturor publicațiilor culturale, cu excepția a patru reviste metodice. Al doilea, poate la fel de important, a fost accesul la subvențiile MC, acordat tuturor editurilor și tuturor publicațiilor culturale.

Din cite îmi amintesc, atunci când Ministerul Culturii a decis să elibereze aceste publicații, ele au reacționat ca și cum ar fi fost...

...lăsate să piară.

De ce?

Este o reacție firească și ea privește dificultatea administrării libertății, care nu ține doar de publicațiile culturale. Dependența exclusivă de stat, deși statul însemna sărăcie, cenușiu, tristețe ș.a.m.d., a creat niște obiceiuri, printre care cea mai gravă este absența asumării responsabilității și a capacității de a lua decizii atât pentru propria persoană, cât și profesional.

Adaptarea la condiții visate de toată lumea s-a dovedit dificilă.

Editurile așteptau această eliberare din partea Ministerului Culturii, având deja legături create, contacte cu autori, cu alte edituri, pentru co-edituri. Știu deja ce înseamnă mecanismele de piață, independența deciziilor. Prin urmare, pentru edituri a fost mai ușor, iar unele dintre ele chiar presau Ministerul Culturii să facă gestul convenit de redare a independenței. Ceea ce s-a întâmplat concomitent cu această măsură legislativă, fiindcă a fost o hotărâre de guvern care a reglementat totul, a fost faptul că toate editurile private – și cele care erau instituții publice, precum și toate publicațiile culturale – au avut acces liber și egal la subvențiile MC pe baza programelor lor culturale. Cred că aceasta este, de fapt, marea noutate care s-a întâmplat în primăvara anului 1997.

Mecanismul subvențiilor

Așezate toate la start, publicațiile și editurile se pot bucura de subvențiile Ministerului Culturii. Cum se întâmplă, practic, pentru că înțeleg că, în felul acesta, ministerul tinde să se transforme

în ceea ce trebuie să fie, un administrator al actului de cultură.

Noi chiar de aceea ne aflăm aici, pentru a îngădui culturii din România să se exprime liber și nestingherit. Aceasta înseamnă descentralizare, pe de o parte, și sprijin financiar, pe de altă parte. În al treilea, dar nu în ultimul rând, înseamnă conectarea instituțiilor culturale și a actorilor culturali la marile rețele și programe internaționale. Practic, Comisia de cultură scrisă, care a fost înființată anul trecut printr-un Ordin al ministrului, analizează programele publicațiilor culturale, pe de o parte și, pe de altă parte, programele editoriale. Ea este cea care, în funcție de bugetul pe care îl are MC pentru acest scop, decide titlurile de cărți, seriile de cărți sau publicațiile culturale care vor fi subvenționate.

Cine evaluează aceste proiecte? Fiind vorba de un buget limitat, selecția este dificilă.

Gradul de independență al acestei comisii este asigurat de faptul că Ion Caramitru, ministrul Culturii, președintele acestei comisii, eu, secretar de stat coordonator al sectorului, vicepreședinta comisiei, și Ana Andreescu, directoarea Direcției de Cultură Scrisă, secretara comisiei, nu avem drept de vot. Votul aparține în exclusivitate membrilor comisiei, alcătuită din scriitori, istorici, critici și istorici literari. Noi sintem în Comisie deoarece ministerul este ordonator de credite, dar decizia de specialitate aparține celor mai îndreptățiți să o facă.

Din bugetul Ministerului Culturii, care este fondul care este la dispoziția acestor programe?

Anul acesta au fost acordate 16,5 miliarde de lei pentru carte, publicații culturale și pentru biblioteci – deoarece încă o componentă importantă a programului nostru este înzestrarea bibliotecilor publice. Fiindcă am ajuns aici, vreau să vă spun care este mecanismul de subvenție. Voi începe cu producția de carte și apoi cu publicațiile culturale. La cărți există două programe de subvenție: un sprijin pentru editarea propriu-zisă a cărții, care nu se ridică la mai mult de 50% din costurile pentru editarea unei cărți – asta înseamnă cheltuieli de hirtie, de tipografie etc. –, apoi, după ce cartea este publicată, aplicăm cel de-al doilea program, de achiziții pentru biblioteci. O parte însemnată a tirajului cărților este achiziționată pentru bibliotecile publice. Anul acesta am obținut o excepție legală, anume posibilitatea de a înzestra cu carte și ultima bibliotecă de cămin cultural sătesc. Căminele culturale, în ultimii ani, și-au părăsit în mare măsură menirea, aceea de a răspîndi cultura în mediul rural și considerăm ca pe o îndatorire foarte importantă a noastră să le ajutăm să-și poată relua rolul. Deși aceste biblioteci nu sînt în subordinea directă a MC și, prin urmare, nu ar fi trebuit, legal, să ne ocupăm de ele, aceasta face parte, considerăm, din misiunea noastră esențială. O bună parte a tirajului cărților subvenționate de MC ajung la bibliotecile județene, la bi-

bliotecile orașenești și cele sătești.

Pentru dotarea acestor biblioteci colaborează cu Ministerul Educației Naționale?

Colaborăm cu MEN și facem în așa fel încît din programele de subvenție ale MC să facă parte și cartea de bibliografie școlară: ediții de clasi-ci, de literatură contemporană, literatură interbelică, reeditări – firește, în tiraje care să pună la dispoziția elevilor autorii pe care îi studiază la școală. În legătură cu bibliotecile publice, pe de o parte, noi avem acest program de care editorii ar trebui să fie încunoștințați, deoarece l-am inițiat din primăvara aceasta.

Cum aveți pus la punct sistemul de informare, legat și de aceste programe de sprijinire a publicațiilor literare și a cărților?

Atunci cînd se reunește Comisia de Cultură Scrisă, atunci cînd avem bugetul pentru subvențiile de cărți și publicații, anunțăm prin presă și la redacțiile editurilor sau ale revistelor se trimite faxuri. Luăm în considerație faptul că nu toată lumea se uită la anunțuri și că un anunț trece de multe ori neobservat, iar acest lucru poate să aibă consecințe dezastruoase pentru editură (și pentru noi, firește, pentru că scopul nostru este să subvenționăm ceea ce este mai bun în cultura scrisă) și atunci, cu un bun timp înainte, anunțăm editurile să-și trimită programele culturale la minister pentru Comisia de Cultură Scrisă. Ce am putea să facem mai bine este să scoatem o mică publicație pe care să o difuzăm.

Un fel de buletin.

Asta mărturisesc că nu avem încă, pentru că de un an încoace sintem (poate spun prea mult) pe „nisipuri mișcătoare”. Ne aflăm într-o enormă transformare structurală și încercăm să ne punem în practică politica și programele noastre cu un număr absolut insuficient de colaboratori.

Ministerul Culturii e plin de funcționari. Mulți, doar „prezenți”

Ministerul Culturii mi se pare plin de funcționari, iar dumneavoastră imi vorbiți de criza de personal.

Ministerul pare, într-adevăr, foarte plin de oameni, însă echipele care să pună în practică aceste programe sînt în fond încă deficitare. Am dat o mulțime de anunțuri în ziare pentru concursuri în minister și, din păcate, există o atracție destul de redusă, deoarece salariile sînt încă mici. Acum sper ca într-o lună de zile să se pună în practică un nou sistem de salarizare care să facă mai atrăgătoare colaborarea cu noi. Deoarece toate aceste programe și conectarea într-o întreagă rețea de colaborare internațională nu se pot face decît cu o echipă competentă, cu oameni tineri. Sigur, există deja în acest minister atît oameni tineri, cît și mai puțin tineri, care sînt foarte capabili și muncesc foarte mult, dar, pe de altă parte, ei trebuie să compenseze „prezențe” (care nu sînt mai mult altceva decît „prezențe”) și lipsa unor cunoștințe de administrație culturală care să fie

NOUȚĂȚI ÎN LIBRĂRII

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

COLECȚIA TEZAU
BIBLIOTECA HUMANITAS
DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
în
TEXTE / COMENTARII / SINTEZE
pentru elevi, studenți și profesori

ROMANUL ROMÂNESC INTERBELIC

NOU

NĂȚURA ÎN POEZIA ROMÂNEASCĂ

LITERATURA MEMORIALISTICĂ

POEZIA SIMBOLISTĂ ROMÂNEASCĂ

administra libertatea

și reviste de cultură –

în acord cu cerințele internaționale, care să fie în acord cu reforma. Abia din toamna aceasta vom începe o reformă profundă a administrației culturale, simultan cu introducerea unui program al *Comunității Europene*.

Reforma se referă la resursele umane?

Resurse umane și tehnici de lucru. Noi am început să aplicăm reforma în cultură încă de la sfârșitul anului 1996, prin descentralizarea instituțiilor culturale, descentralizarea deciziilor. S-au făcut foarte multe lucruri în direcția aceasta și au avut loc foarte multe inițiative legislative. Pe de altă parte, însă, avem nevoie de un program articular și coerent de pregătire a celor care lucrează atât în minister, cât și în toate instituțiile de cultură. Este vorba de un program de reformă instituțională în colaborare cu CE prin fonduri *Phare*, care vor intra în acest scop în toamna lui 1998. Aceasta înseamnă pregătire în management cultural. Fiindcă poți să fii entuziast, poți să dorești să îndeplinești reforma într-un anumit domeniu, dar să nu ai tehnica necesară. Este un proces de învățare ca oricare altul. Nu putem pretinde să ne conectăm la marile „autostrăzi culturale” (cum se numesc acum), fără ca echipele noastre să aibă competențele necesare să o facă. Este un limbaj, o tehnică, o capacitate de reacție și o capacitate de elaborare și redactare, care nu ne sînt încă familiare.

Reușite, nemulțumiri

Să ne întorcem la programul de sprijinire a publicațiilor culturale și a editurilor. Din experiența de până acum, ce reușite, dar și ce eșecuri ați avut?

Pot să vă vorbesc și de una și de cealaltă. Anul acesta, MC a subvenționat programe pentru un număr de 113 edituri din România și pentru 64 de reviste culturale. Ceea ce este foarte mult. Reușite sînt cărțile însele care au apărut și calitatea revistelor culturale. Cum știm cu toții, România are o tradiție profund înrădăcinată a culturii scrise. Iubirea de carte nici nu trebuie să o amintesc și a devenit un loc comun dacă spun că una din tehnicile de supraviețuire în anii comunismului a fost refugiul în cultură, refugiul în carte. Ne amintim cu toții de cozile enorme la librării, din anii '80 mai cu seamă, de cărțile care circulau pe sub mînă. Sînt lucruri care ne-au marcat profund și ne-au marcat, cred eu, frumos. Ar fi nedrept ca tocmai acestui frumos obicei să-i răspundem prin limitarea accesului la cultură. Din păcate, nivelul de viață este încă foarte scăzut, iar accesul la carte este limitat din cauza prețului. Tocmai acesta este unul din scopurile programului nostru de subvenție. M-a impresionat un interviu luat unui tânăr la *Tirgul de Carte* de la București, din primăvară, care era întebat cum face față, cu dragostea lui de lectură, prețului enorm al cărților și multitudinii de titluri extraordinar de interesante care apar. El a spus, cu mult echilibru: „Învăț să fiu tot mai selectiv, dar ni-

ciodată nu voi renunța la lucrul acesta”. De asemenea, important din 1990 încoace este liberul acces la informație și la cultură. Toate cărțile care erau interzise în anii comunismului – cărțile care circulau liber în Occident – acum sînt accesibile aici, prin traduceri admirabile ale marilor edituri din România: *Humanitas*, *Nemira*, *RAO*, *Dacia* și multe altele. De asemenea, mai este o chestiune de regăsire a propriei noastre identități, istorică și culturală. Sîntem un popor a cărui istorie a fost distorsionată, un popor care-și întilnește abia acum martorii istoriei sale zbuciumate, ai istoriei sale nedrepte, prin volumele de memorii, prin jurnalele martirilor comunismului. Sîntem un popor care trebuie să cunoască lucrul acesta pentru a-și privi propria sa istorie și identitate așa cum trebuie. Iată, una dintre îndatoririle noastre esențiale este să facilităm accesul la acest tip de cărți. Apoi, este toată literatura tînără, care și ea trebuie sprijinită pentru a deveni cunoscută. Sînt tineri poeți, romancieri, esești, sînt importante lucrări de sociologia culturii, de politologie. O enormă informație culturală și politică pe care trebuie să o sprijinim ca să fie accesibilă cititorilor. De aceea avem acest dublu program de subvenție a cărții – pentru tipărit și programul pentru bibliotecă –, pentru ca acei oameni care nu-și pot permite să cumpere toate cărțile pe care le vîd și ar dori să le citească să poată merge într-o bibliotecă și să le regăsească acolo.

Vorbiți-mi și despre eșecuri în programul pe care l-ați inițiat.

Primul eșec, mai bine zis nemulțumire, este de natură financiară. Bugetul ministerului este mult prea restrîns ca să putem finanța atât cit am dori producțiile editoriale și revistele culturale. Apoi, aș dori să dispară sentimentul de frustrare și bănuiala că lucrurile nu se petrec așa cum ar trebui în ceea ce privește acordarea subvențiilor. Probabil, unele erori și nedreptăți au loc fiindcă este o comisie mare, sînt foarte multe titluri – anul acesta am avut 10.000 de titluri de „adjucecat”. A fost un volum de 450 de pagini tipărite cu titlurile tuturor editurilor prezentate pentru subvenție. Prin urmare, marja de eroare este mică, dar ea există. Și, ca în orice fel de juriu, nimeni nu este perfect, fiecare are dreptul lui la subiectivitate. În mare, uitîndu-mă în acea listă, am considerat foarte echitabile deciziile *Comisiei*. În același timp, ce mi-ar place să dispară este bănuiala endemică. Este o boală a societății noastre și ea este pe deplin justificată, deoarece multe lucruri s-au făcut în țara aceasta prin insistențe, printr-o selecție care arev alte criterii decît cele ale calității, iar acestea au rămas undeva în mîntea tuturor; iar, pe de altă parte, lucrul cel mai greu de admis în mîntea unui om este faptul că el nu a fost suficient de bun. Toate acestea, adunate, în primul rînd consecințele unui comportament care era comun în trecut, fac să existe o doză de nemulțumire în ceea ce privește deciziile *Comisiei*. Deciziile sînt transparente, noi publicăm listele acestea. Sper ca, pe

măsură ce trece timpul, procesul să capete cît mai multă claritate, coerență, articulare și să întilnim cît mai puțini nemulțumiți. În același timp, există încă un sistem birocratic înspăimîntător, care ne supără și ne enervează colaboratorii pînă într-atît, încît unii dintre ei preferă să nu mai aibă parte de subvențiile MC decît să intre în toată această mașinărie care le zdrobește intențiile și proiectele. Pe lîngă legislație, care este foarte complicată și neîncurajatoare pentru o colaborare simplă și directă cu editorii, încă se petrec aici diverse adaosuri care nu fac decît să îngreuneze întregul proces. Atît în timp, cît și ca birocratie ne-necesară. Aici este problema noastră și ține de reforma instituțională.

Tirgurile de carte – prilejuri de a întinde punți

Vorbeați despre circuitul internațional în care România trebuie să se integreze, iar tirgurile sînt un foarte bun prilej pentru așa ceva. Vă rog să vorbiți de tirgurile internaționale de carte.

Cu toate imperfecțiunile lui, *Tirgul de Carte* de la Leipzig din primăvara acestui an a însemnat un mare moment pentru editurile din România, fiindcă a reușit să creeze o voință, o tenacitate și un efort extraordinar pentru a fi cu toții prezenți cu cele mai bune producții editoriale acolo. Au fost cărți traduse excepțional în limba germană sau franceză, pentru prima oară cu un program în sensul acesta; cărți de literatură română, de istoria României, de cultură română, dar și cărți despre cultura minorităților din România, despre sau aparținînd germanilor, maghiarilor, evreilor, romilor etc. din România. Tirgul a fost pentru prima oară construit cu o abordare multiculturală a prezenței noastre acolo. Aceasta a făcut să se adune în jurul nostru foarte multe edituri sau fundații din Germania, ale germanilor plecați din țară, ceea ce a însemnat un sprijin psihologic și de vizibilitate absolut remarcabil și a făcut să avem, din acest moment (și el va continua, sper,

la Frankfurt, peste două săptămîni și în continuare, la alte tirguri de carte), o politică coerentă de a face cît mai cunoscută cultura română în străinătate. Există programe europene, în sensul acesta, în care încet-încet, cu pași mărunți, dar profesioniști, sper eu, devenim participanți și nu martori triști sau frustrați. Tirgurile de carte sînt un prilej extraordinar de a întinde punți, de a ne face cunoscuți și unul la fel de extraordinar de a face legături cu alte edituri. Frankfurt, de exemplu, este cea mai mare bursă a cărții din Europa. Acolo se fac marile contracte editoriale, acolo se publică, dacă știm să ne creăm legăturile necesare, tocmai cărțile românești de viitor, o editare sau preluare de alte edituri europene. Acestea sînt marile noastre prilejuri pe care nu trebuie să le rațăm. Pentru prima oară anul acesta, la Frankfurt – și am ținut cu o mare tenacitate la lucrul acesta –, o să apară în sfîrșit un catalog al editurilor cu titlurile de carte pe care le prezintă și pe care le au în portofoliu.

Un buletin al MC cu editurile românești exista deja la Frankfurt '97 pentru prima oară. S-a refăcut pentru anul 1998, iar anul acesta va fi mai mult decît un catalog al editurilor cu adresele lor – edituri cu titluri de carte, ceea ce înseamnă un plus important de informație. De asemenea, România participă la un program care a fost lansat de președintele Constantinescu anul trecut la Leipzig, la invitația CE și a UNESCO, program care se cheamă *Guvernele iubesc cărțile, chiar și cărțile electronice*. Din partea *Guvernului României* programul reprezintă asumarea unei imense responsabilități. *Guvernul României* și-a asumat obligația de a iubi cărțile. Chiar zilele acestea se află în România un grup de experți – Vera Boltho, șef de divizie la CE, Giuseppe Vitiello, expert în probleme de carte la CE, și domnul Alvaro Garzon din partea UNESCO – care evaluează politica de carte în România. Vom avea, de pildă, un mare catalog *Books* în print care nu exista pînă acum și va avea o circulație internațională și va fi de folos, bineînțeles, difuzorilor, editurilor de carte, bibliotecilor publice, dar va deveni cunoscut și pe plan internațional ce cărți există în România, ce se poate coedita, ce autori sînt interesanți.

Interviu realizat de RODICA PALADE

NEMIRA

François de Rose
AL TREILEA RĂZBOI MONDIAL NU A AVUT LOC. NATO ȘI PACEA

Traducere din limba franceză de CRISTIAN UNTEANU

Ediția românească e însoțită de o cronologie care fixează principalele date din istoria NATO, ca și de traducerea importantei Declarații de la Madrid din iulie 1997, referitoare la extinderea către Est.

Francisco Vergara
TEMEIURILE FILOZOFICE ALE LIBERALISMULUI

Traducere din limba franceză de FELIX OPRESCU

Cartea lui Vergara este o excelentă introducere în filozofia politică liberală, un instrument de lucru prețios pentru studenți, ca și pentru oricine e interesat de chestiunile politice.

Comenzi: C.P. 26-38 București

RADU FLORESCU

• Licență în Științe, Marketing și Finanțe • Director al Companiei de publicitate Saatchi & Saatchi (din 1992) în România

Golul imens de informație în România, 1990

În 1990, ați venit să lucrați în România. Cum ați avut această idee și de ce v-ați implicat tocmai într-un astfel de domeniu?

Întrebarea de ce am venit în România mi se pune frecvent. A fost o hotărâre spontană. Evenimentele din 1989 au oferit, evident, o oportunitate în toată zona, deci și în România. Am profitat de această oportunitate în momentul în care ea s-a ivit. De ce am ales activitatea de publicitate...? Publicitatea fiind o chestiune de comunicare am considerat că domeniul devenea deosebit de interesant, după 1989. Și, într-adevăr, am găsit aici o absență a comunicării și o adâncă lipsă de cunoaștere a ceea ce se întâmpla în afara țării. Mi-am format îndată convingerea că un asemenea gol trebuia neapărat compensat prin instaurarea comunicării – la televiziune, radio, în presă. România a atras în general interes în alte planuri – investiții, achiziționare de materii precum petrolul și altele bune – lucruri pentru care țara era cunoscută dinainte de 1989. Însă, în 1990, pregnant pentru mine a fost acest gol imens: cetățenii României aveau o uriașă nevoie de informație. Activitatea unei firme de comunicare era de evidentă necesitate.

Ați asociat acest demers cu ideea că puneți astfel în circulație valori, comportamente instituționale specifice unei societăți democratice?

Libertatea presei și mass-media, libertatea în general joacă un rol esențial în comunicarea în domeniul afacerilor. În decembrie 1989, România a făcut un pas în istorie față de care nu există întoarcere. Oamenii au criticat regimul de după 1989, au continuat să critice și regimul următor, până în clipa de față. Fapt este însă că, indiferent de problemele pe care le are țara, pentru România nu există întoarcere. Indiferent de ideologiile partidelor, libertatea de expresie, de comunicare nu poate acum să mai dispară.

Ce rol considerați că a avut Saatchi & Saatchi în schimbarea mentalității de comunicare?

Influența noastră în România, trebuie să spun, este destul de modestă. Am avut un aport cert în dezvoltarea industriei, unde am fost pionieri și am impus standarde, principii – chiar dacă nu de ordinul cel mai înalt, standarde totuși – acolo unde acestea nu au existat.

Doar după ce îți înțelegi slăbiciunile și încerci să le compensezi, poți progresa

Am încercat să ne atingem obiectivele și, pe cât posibil, să progresăm noi înșine. Nicăieri – nici în România – oamenilor nu le place să facă autoevaluări. Cea mai bună critică pe care o poți face,

Democrația înseamnă comunicare

– Interviu cu RADU FLORESCU, directorul firmei Saatchi & Saatchi –

totuși, este critica de sine. Cu condiția de a fi onestă. Filosofia instituției noastre se bazează în mod deosebit pe *autoevaluare*. Eu sunt perfect conștient de slăbiciunile mele, alături de calitățile pe care sper că le am. Abia cînd îți vei înțelege slăbiciunile și vei face efortul de a le compensa, vei putea ajunge cu adevărat să progresezi. Oamenii te pot critica în continuu – ceea ce în România se cam întâmplă. Dar tu trebuie să fii stăpîn pe drumul tău.

Sînt valide criteriile acestor critici în sistemul cu care operați?

Mi-e teamă că de multe ori criteriile lor nu se potrivesc nici cu propriul lor sistem de gândire.

Sînt mîndru că familia mea a jucat un rol în istoria României

Originea dumneavoastră românească v-a dat o perspectivă mai flexibilă asupra „diferențelor culturale”, a deosebirilor dintre lumea noastră și cea americană?

O fi existînd vreo genă care-mi determină intruciva viziunea... Am convingerea că felul de a gândi, vorbi, acționa este determinat și de mediu, și de ereditate. Etnia mea română a fost un lucru care m-a însoțit toată viața: să porți nu

special în istoria României – lucru de care sînt foarte mîndru. Am avut la ce mă întorc, cum s-ar zice. Am convingerea că, într-adevăr, România are un excelent ambasador în tatăl meu. Orice critici i s-ar putea aduce, el a încercat să găsească modalități de a face bine țării. Și, nici pentru el, coloratura politică nu a intrat în chestiune.

Ce recomandări ați face românilor?

Sînt trei lucruri care nu-mi plac în comportamentul românilor: În primul rînd, o lipsă de viziune: oamenii se gîndesc la ziua de ieri înainte de a se concentra asupra săptămîinii viitoare. E un handicap enorm pentru țară, pentru toate aspectele vieții: politic, social, economic.

În al doilea rînd, oamenii cred aici orice. Ei cred ceea ce doresc să creadă, pot crede în lucruri senzaționale și nu îi interesează prea mult faptele, datele exacte.

În al treilea rînd, se manifestă și o anumită aroganță. România a suferit, cu adevărat, foarte mult. În consecință, românii cred că lumea le datorează ceva. Dar, cîstint vorbind, lumea nu datorează nimănui nimic. Românii trebuie să facă din această țară ceea ce reușesc ei să facă, bazîndu-se pe resursele care există – și să nu-i mai acuze pe alții, nici să nu se mai bazeze pe alții. E cazul să se

zența noastră în România este foarte bine cunoscută – și recunoscută – în sensul că oficiul nostru central o apreciază drept un segment valoros al activității generale. Am realizat aici lucruri care au devenit o referință. Există o anumită dorință instituțională: „să fii mare”. Acum, „a fi mare” nu înseamnă neapărat a fi și cel mai bun. Mi-ar place să cred că operațiunea noastră este cea mai bună, chiar dacă nu e neapărat cea mai „mare”.

Pionierat în domeniul publicității

Informațiile despre activitatea noastră în România circulă în întregul sistem.

Evident că, întotdeauna, este loc pentru mai bine, dar Saatchi & Saatchi are o prezență vizibilă în tot fostul bloc sovietic. În 1989, aveam de-a face cu Răsăritul în care veneam ca pionieri. E mult mai puțin pionierat în 1998 decît era în 1989.

Mie mi-a plăcut aici foarte mult momentul de început. Nu aveam telefoane, apă, ne lipseau altele – dar exista un entuziasm extraordinar. Acum sîntem de-a dreptul răsfațați, cu telefoane, club, jacuzzi. În prima fază, puneam mina la treabă și mă murdăream, nu aveam șofer... lucruri de care-mi amintesc cu mare plăcere.

Cine spune că nu s-a schimbat nimic în România nu știe ce spune: acela probabil că nu a profitat cît a sperat. România a evoluat foarte mult. Probabil că nu în ritmul în care ar trebui. Oamenii vor să obțină lucrurile ușor. Ceea ce conduce tot la ideea de responsabilitate. Și mereu se afirmă că este vina altcuiva. Am pledat de multe ori să se înceteze culpabilizarea altora. Cel mai responsabil trebuie să te faci, cred, pe tine însuși.

L-ați întovărășit pe președintele Constantinescu în timpul vizitei în SUA. Ce v-a determinat?

Mă aflui aici de suficient timp încît să-mi fi format o imagine destul de exactă asupra țării – ca și asupra oamenilor de afaceri care vin în România. E un prilej să împărtășesc ceea ce cunosc despre cum este țara, cum se fac afacerile aici, cum este ambianța socială, politică. Am dobîndit, cred, o experiență care mă face capabil să contribuie la interacțiunea româno-americană. Sînt aici ca să ajut: dacă am prilejul de a oferi servicii ca un consilier, o fac gratuit, fiindcă mă interesează să văd România progresînd.

Nu există „mese gratuite” în lumea aceasta

Ați reușit să contribuiți la compensarea marilor diferențe dintre aceste două țări?

Am fost folosit sub potențial. Nu numai eu, dar și frații mei, tatăl meu. Pur și simplu putem fi folosiți mai mult. România se află într-o situație destul de dificilă, astăzi, nu pot nega asta. Foarte grea, într-adevăr – cum poate nici n-a mai fost înainte. Raportarea se face la așteptări – nu la faptul că progres, în fond, s-a făcut în modul cel mai obiectiv. E de dorit ca oamenii să rămînă optimiști, să renunțe cît mai mult la cinismul care se manifestă atît de adesea. Responsabilitatea asumată e un lucru foarte important. Și neacceptarea pasivă a unui *status quo*.

Nu mă îndoiesc că România va atrage investitori străini. Oricît de dificilă este situația politică, ea nu poate să nu se rezolve la un moment dat.

Imaginea României în lume este destul de negativă. Este cu puțință ca imaginea să fie schimbată, îmbunătățită. Se cere puțin efort – dar efort autentic, de substanță. Nimic nu ține să da cu ușurință. Guvernul nu poate primi o „masă gratuită”, cum se zice. „Mese gratuite” nu există în lumea aceasta.

Interviu realizat de
Ioana Ieronim

1998

29 septembrie – 5 octombrie

BATES CENTRADE
SAATCHI & SAATCHI
ADVERTISING

1990: La cinci luni după revoluție, firma Centrade deschide un birou de reprezentanță în București

1992: Firma Centrade se ocupă de toată partea de *public relations* pentru HBO pe perioada concertului lui Michael Jackson în România. La această dată, numărul angajaților agenției este 6

1993: Se înființează în România Bates Centrade Saatchi & Saatchi, avînd un număr de 11 angajați. În această fază agenția este clasată ca fiind a treia din țară

1994: Agenția Bates Centrade Saatchi & Saatchi se dezvoltă, avînd 20 de angajați. Este clasată a doua agenție de publicitate din țară

1998: Agenția Bates Centrade Saatchi & Saatchi este prima agenție din țară, avînd un număr de 100 angajați

Serviciile agenției:

- Strategii publicitare • Creație
- Planificare și cumpărare de spațiu în mass-media • Cercetare/Focus grupuri și analiză • Monitorizarea competiției
- Producție de materiale publicitare
- Conferințe de presă • Public Relations
- Promovări și creare de evenimente speciale • Direct Mail • Consiliere pentru sponsorizări ale unor evenimente

Clienți importanți ai agenției:

Axxon, British American Tobacco, BASF, CNM, Cream Line (Finetti), Daewoo (Leganza, Nubira), Elite, Henkel, Hewlett Packard, Hochland, Hoffmann la Roche, ICL, LG Electronics, Merial, Mobil Rom, Pharmacia & Up John, Procter & Gamble, South African

mele de Radu Florescu în zona Boston nu înseamnă decît o permanență aduce aminte a originii românești. Apoi, am avut norocul că, de cînd mă știu, tatăl meu m-a înconjurat de cultură și cunoștințe despre România. Nu în doze exagerate: sînt totuși american, iar mama mea este franțuzoaică. Consider că am fost norocos să primesc această bogată moștenire, venind din ambele părți ale Atlanticului.

Moștenirea românească are o mare importanță pentru mine. Familia mea cu generații de diplomați a jucat un rol

Scurtă istorie a companiei

Breweries, Turkish Romanian Bank
Sîntem diferiți de alte agenții pentru că:

- Menținem standardele • Angajăm cei mai valoroși oameni, pe care îi instrum continuu. Astfel, clienții noștri beneficiază la maximum de cunoștințele și talentul lor
- Investim în cele mai bune resurse și tehnologii, pe care apoi le folosim pentru clienții noștri
- Sîntem cei mai creativi • Credem în stabilirea unei relații profesionale de lungă durată cu clienții noștri, relație bazată pe ideea că beneficiile trebuie să fie de ambele părți, pentru a avea ca rezultat un real parteneriat

Atuurile agenției:

- Experiența occidentală – dispunem de o echipă managerială internațională
- Resurse internaționale – faptul că facem parte dintr-o foarte mare rețea internațională ne permite să folosim experiența și informațiile acumulate de colegii noștri din celelalte birouri din lume, putînd astfel să oferim servicii de înalt profesionalism așteptate de clienții noștri locali, cît și celor internaționali
- Talentul local – echipa noastră este cea mai bună pentru că întregim un mediu de lucru motivant și plin de entuziasm, iar personalul nostru este instruit periodic pentru a putea oferi clienților noștri cele mai bune servicii
- Mass-media – planificăm, cumpărăm spațiu publicitar, facem cercetare și încheiem contracte în regim *barter*
- Creație – noi stabilim standardele în România

baze pe ei înșiși, să-și asume responsabilitatea și să meargă înainte. Ceea ce lipsește în România este simțul răspunderii. Nu e posibil să-ți petreci viața vorbind despre dreptul la fericire sau cum ar trebui să vină americanii să facă ei treburile pentru tine. Cei din țară știu totuși cel mai bine ce e potrivit pentru propria lor soartă.

Cine sînt colaboratorii cei mai buni în România ai agenției Saatchi & Saatchi?

Toți clienții noștri, și din România, și din lume, ne sînt buni colaboratori. Pre-

Optimismul meu vine din credința mea în om

Interviu cu JOSEF VON FERENCZY

În martie 1990 a avut loc la Budapesta o întâlnire a intelectualilor români și maghiari, asistată și de Gyula Horn, fost secretar al partidului comunist, cu rol important în căderea Zidului și viitor prim-ministru. Relațiile cu Ungaria erau în acel moment bune, țara vecină asistând cu interes și generozitate la căderea regimului Ceaușescu. În momentul când se pregătea un comunicat comun al intelectualilor reuniți la Budapesta – s-ar putea că nu tocmai întâmplător – s-au produs tulburările de la Tîrgu Mureș, în care s-a dovedit implicarea unor forțe din fosta Securitate. Sponsorul și organizatorul acelei întâlniri era domnul Josef von Ferenczy, cunoscut și apreciat atât prin vasta sa rețea de media, incluzând și media management, agenții de presă și publicitate (Ferenczy Media Holding AG) în Germania, Austria, Elveția, Ungaria, cât și prin implicarea sa în acțiuni de dialog, cu impact politic pentru partea centrală și de est a continentului. Este suficient să amintesc că a fost unul dintre mediatorii care au făcut posibilă fuga germanilor de Est prin Ungaria, în toamna lui 1989, ceea ce a anunțat începutul căderii comunismului.

Domnul von Ferenczy a prezentat, săptămîna trecută, guvernului român patru proiecte, incluzînd asociații similare cu cele din Ungaria (Dialogul European, Cercul de prieteni „Armata și Societatea”, Televiziunea Alfa, o asociație care ar ajuta venirea capitalului străin în România). Și, de asemenea, reluarea dialogului dintre intelectualii români și ungari. Am considerat importante pentru viitorul României aceste proiecte și prezentăm, în continuare, interviul dat în exclusivitate revistei 22 de către domnul Josef von Ferenczy.

Cum a ajuns Peter Glotz, rector al Universității Erfurt, editorialist la *Woche* din Hamburg, autor de eseuri politice cunoscute, să scrie această carte despre dumneavoastră, intitulată *Managementul în media*?

Peter Glotz a fost 20 de ani principalul ideolog și filosof al social-democrației germane. De 15 ani lucrăm împreună, organizînd acțiuni politice, dialoguri, seminarii, dar pentru această carte ne-am întîlnit numai de două ori: am spus că eu nu voi oferi detalii despre mine. Mi-e greu să vorbesc despre carte. Chiar și *Managementul în media* se referă la un lucru pe care în Germania (cred că și în lume), eu l-am făcut pentru prima dată. Nici n-am știut că fac așa ceva – pentru că atunci cînd mi-am început activitatea nici nu exista *media*. Există numai presă scrisă, puțină presă electronică – radio – și altfel. Domeniul – *media* – ca atare nu exista.

Ați ajuns în Germania după război ca emigrant din Ungaria. Cum a fost întîlnirea cu această țară?

După părerea mea, oamenii vegetează, supraviețuiesc sau trăiesc. Atunci, în Germania, după nazism și după război, germanii doar supraviețuiau. Cînd mi-am început munca în managementul de presă, am introdus principalele activități ale vieții: a *bea*, a *minca*, a *iubi*, a *se distra* etc. Cred că germanii au fost prima națiune care a intrat în dimensiunea lui „a trăi” în Europa. Doar două lucruri n-am putut să introduc în această sferă germană: romantismul (pe care nu l-au priceput) și umorul (care a fost confundat cu bancurile).

Unul din scopurile *Dialogului European* a fost pregătirea opiniei publice din Ungaria pentru o aderare la *Uniunea Europeană*. Care sînt greutățile de care se ciocnește dialogul?

În tinerțe nu știam ce înseamnă dialog, dar știam că vrem să vorbim unul cu altul. Această idee m-a călăuzit și în prima mea acțiune de acest gen, cînd am inițiat proiectul unui sat „SOS copii” în Ungaria, în timpul comunismului. Gestul meu a fost interpretat ca o încercare de a pune bazele unui imperiu în Ungaria. Am răspuns că am încercat să introduc principiul umanismului în această țară, aflată atîtea zeci de ani în regimul comunist. Eu nu obișnuiesc să mint. Ce vă spun acum dumneavoastră am spus și la inaugurarea aceluși proiect, în orașul meu natal. De la început am fost condus în viața de principii că trebuie să faci ceva bun pentru oameni, pentru societate. Și am căutat, unde pot, să

Josef von Ferenczy în 1995

ajut. Nu pentru că am vrut putere sau bani sau decorații – am și decorații, dar niciodată nimeni nu m-a văzut purtîndu-le –, ci pentru că am vrut ca, atunci cînd mă culc seara, să am sufletul împăcat. Asta am făcut și în managementul în *media*. Niciodată nu am publicat nici un articol răuvoitor.

Convingerile mele politice nu au fost legate de nici un partid. Cred că m-am născut democrat. Pentru mine, democrația înseamnă cea mai mare libertate a omului, cu barierele pe care i le pune viața publică. Democrația seamănă cu viața casnică: amîndouă sînt corectabile. Principala întrebare pe care mi-am pus-o destul de des

a fost: „cum pot să continuu?”. Printre ultimele mele acțiuni au fost un film în Ungaria și o carte (*bestseller*) despre emanciparea femeilor. Pentru a avea un dialog adevărat, este foarte important și termenul de *iubire*, despre care vorbește creștinismul. În iubirea dintre un bărbat și o femeie, după părerea mea, este nevoie de trei lucruri. Unul este pasiunea, celălalt este iubirea și al treilea este înțelepciunea. Dacă unul dintre ele lipsește, nu putem să vorbim despre o adevărată iubire.

Există în presa românească o tentativă de a crește tirajele prin relatarea scandalurilor, a faptelor violente. Cum ați putut ocoli această cale?

În lumea de astăzi, *media* a devenit foarte puternică. A unit lumea, dar în același timp a și fragmentat-o. *Media* a devenit o armă, iar unii încearcă să o folosească pentru a cîștiga influență asupra oamenilor. Dar eu cred că este o greșeală. Cred și că lumea dorește să cîștige lucrurile frumoase – mai plăcute, mai optimiste. Am lansat o serie de „caiete” în care am descris relațiile dintre femei și bărbați. Ulterior, cineva mi-a propus să public aceste „caiete” într-o formulă porno. Am refuzat, indiferent de banii pe care puteam să-i cîștig. Am spus că nu asta este realitatea adevărată.

Dar care este azi această realitate?

Femeia și bărbatul s-au schimbat foarte mult și, odată cu ei, s-a schimbat și societatea. Iar femeia și bărbatul stau deasupra ruinelor fără ca cineva să știe ce va mai fi.

Un sondaj recent în țările UE arăta ce țări sînt dorite să intre. România se afla pe ultimele locuri. Cum credeți că ar putea fi influențată această imagine asupra României? Este desigur mai greu decît pentru Ungaria.

Cred că este mai greu decît în cazul Ungariei. Dar pentru nici un popor nu este imposibil să facă acest lucru. În România există această piedică – că foarte mult timp ajutorul pentru oameni n-a trecut pe prim-plan. Poporul român poate continua dialogul început în familie și în națiune cu restul națiunilor din Europa. Dacă acest proces începe repede, puteți să le ajungeți pe celelalte din urmă. Optimismul meu nu vine din credința mea în poporul român, în istoria ori în capacitatea lui, ci din credința mea în om. Cred că și în poporul român sînt oameni cu această capacitate. Aici este responsabilitatea conducătorilor, a politicienilor, a celor din *media*, a intelectualilor. Nu trebuie doar criticate elementele negative ale unui popor, trebuie eșuate și lucrurile pozitive de care el poate să fie mîndru și să înceapă să simtă că merge înainte. Aceasta ar fi menirea „intelligenției”. Oamenii inteligenți, care au studiat foarte mult, sînt întotdeauna mîndri cît de ascuțită și brillantă este critica lor. Inteligenția ar trebui să țină seama și de obligația de a face bine.

Ca manager de presă, nu credeți că, în fața audiovizualului, presa scrisă pierde mereu teren și într-o zi va dispărea?

Din păcate, imaginea și sunetul pe care televiziunea le oferă, la zece minute după consumarea unui eveniment, îi fascinează pe oameni mai mult decît literale. Presa scrisă are totuși un avantaj: poate oferi detalii și comentarii mai multe și mai ample. Brutalitatea televiziunii m-a împins la concluzia că trebuie să mă asociez și eu la ideea televiziunii *Alfa*: va fi o televiziune nonprofit. Dar nu știu dacă putem să contracărăm tendințele negative existente. Pentru această televiziune vor produce 25 de țări. Este un război de Don Quijote, dar credem că aceasta va fi singura televiziune din lume care va fi pentru oameni, și nu împotriva lor.

Cum v-ați prezentat, în două cuvinte, cititorilor lui 22?

De cîte ori am oferit proiecte s-a pus aceeași întrebare: „cine este acest om?”, „ce caută aici?”. Astăzi nu pot să vă spun ce sînt: un manager în *media*? un om politic? un editor? altcineva? Știu doar că există în mine o voință elementară, de a căuta proiecte noi cu care să facem ceva „mai frumos”. Nu „mai mult”, ci „mai frumos”.

Pagină realizată de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

Asociația pentru Dialog European

La inițiativa lui Josef von Ferenczy, cu colaborarea doamnei Rita Süßmuth și a domnului Hans-Dietrich Genscher, în anul 1992 a luat naștere în Germania *Dialogul European*. În Ungaria s-a înființat ulterior *Asociația pentru Dialog European*, apoi, în 1998, *Fundația pentru Dialog European*.

Scopul organizațiilor *Dialogului European* este înlesnirea participării Ungariei la procesul de integrare europeană:

- stimularea dialogului privind aderarea Ungariei la UE în domeniile vieții publice, culturale, științifice, educaționale, economiei și mass-media, precum și pregătirea informațiilor, în vederea pregătirii cetățenilor Ungariei pentru calitatea de membru al *Uniunii*;
- cîștigarea opiniei publice internaționale, în vederea sprijinirii aderării Ungariei la *Uniunea Europeană*, cu ajutorul relațiilor din străinătate;
- continuarea dialogului cu țările vecine, care nu au aderat în primul val la negocierile pentru aderarea în structurile *Uniunii Europene*, în vederea rezolvării problemelor ce se ivesc din statutul lor diferit.

Proiecte de viitor

- organizarea la 9 octombrie 1998 a unui *Forum Social* despre integrarea europeană;
- organizarea în toamna anului 1998 a unei conferințe cu privire la efectul asupra Ungariei a introducerii monedei unice europene;
- asigurarea participării ungare la seminariile, programele bursiere inițiate de UE;
- dezvoltarea unor rețele de informații în rîndul tinerilor (concursuri pentru posturi, participarea la programele UE de perfecționare profesională, însușirea limbilor străine);
- pregătirea viitorului pentru *Internet* cu materiale informaționale permanente despre activitatea organizației.

Fundația pentru Dialog European dorește să contribuie la găsirea unor parteneri din UE și din țările asociate în vederea realizării unor proiecte comune. Acordă atenție largirii relațiilor dintre Ungaria și țările vecine, situației minorităților din Ungaria și a celor din afara hotarelor, dialogului.

DANIEL VIGHI

Despre universitatea în limba maghiară

Avantajele unei decizii favorabile

Discuțiile referitoare la înființarea *Universității maghiare* ar trebui să analizeze la rece urmările deciziei ca atare. Să scrutăm așadar ce se va întâmpla dacă unghiul vor avea universitate. Înțeleg de toate s-ar putea întâmpla ceea ce avertizează naționaliștii români, și anume, faptul că se va accentua segregarea, ceea ce va atrage după sine, în cele din urmă, pierderea Ardealului. Este prezentă din nou vechea lipsă de încredere, motivată de altfel istoric, dar total lipsită de suport politic în actualitate. Mie unuia mărturisesc că îmi este total neclar cum anume vom pierde Ardealul prin existența acestei instituții de învățământ superior unguresc. Înainte de toate, la pierderea Transilvaniei se opune NATO, apoi cursul general al politicii europene.

Să vedem acum avantajele unei decizii favorabile. Înainte de toate avem de-a face cu continuarea consecventă a procesului de apropiere istorică dintre cele două popoare, apoi beneficiile de imagine externă a țării în raport cu care, de fapt, maghiarii nu vor să fie doar suport manipulabil, ceea ce este, la urma urmei, de înțeles. Eu nu am a repropoza UDMR-ului că vrea să dea conținut concret „*Tratatului istoric*”, cât am, bunăoară, de criticat politica noastră față de minoritatea românească din Ucraina, cu care avem de asemenea înțelegeri bilaterale pe care naționalismul ucrainean le-a transformat în literă moartă. Iată o formă de patriotism modern și democratic: să luptăm pentru impunerea la

nivel european a ceea ce tu oferi acasă la standarde înalte, cu credința că, în acest fel, și minoritarii români vor beneficia de același tratament, spre exemplu, o universitate românească la Cernăuți.

Alt avantaj mai important încă decât cel referitor la beneficiile de imagine, sau de tratament nediscriminator față de minoritățile românești din diaspora, ar fi și cel legat de politica de dezagregare a unui posibil proces segregativ unguresc. În raport cu acesta sînt două căi posibile: una restrictiv-autoritaristă, adică o dezagregare prin forță, și alta prin demotivarea segregativismului prin mijloace democratice. A doua modalitate are resorturi psihologice: libertatea și toleranța elimină sentimentul de asediu al minoritarului, iar discursul său identitar își găsește căi de exprimare firești, ceea ce duce la demotivarea radicalismului naționalist care nu mai poate face apel la amenințările și atentatele la ființa națională. (Ceea ce ai noștri consideră că există la noi – un sentiment autohton al ființei – trebuie să-l concedem că o fi și la alții.)

Să vedem în continuare care pot fi urmările celor două modalități de abordare politică a deciziei. Pentru cea dintâi, aceea autoritaristă, urmările ar putea fi tocmai cele de care se tem naționaliiștii români (dacă se tem cu adevărat de așa ceva), adică amplificarea procesului de segregare și radicalizare naționalistă maghiară. Pentru actuala coaliție pericolul ar consta în fap-

tu că UDMR ar putea fi împinsă să intre în opoziție, procesul de apropiere dintre cele două țări ar avea de suferit, mai apoi orice se poate întâmpla, în mod cert ar avea de câștigat vocile care cer scoaterea în afara legii a organizațiilor politice ale ungarilor, de aici îmi pare vizibil drumul spre modelul represiv autoritarist, dar și militar-terrorist, de tip Kosovo sau Irlanda de Nord. Întrebarea pe care avem să ne-o punem este tocmai dacă merită să punem în pericol procesul de democratizare a țării pentru o universitate care a și existat, de altfel, în alte vremi. Mi s-ar putea replica ferm că în felul acesta noi pierdem mereu, în timp ce unghiul câștigă. Cu toate că în democrațiile autentice această modalitate de a discuta în termenii unei competiții dominat-dominant nu este valabilă, putem gândi și în acești termeni. Așadar, cred că, printr-o decizie favorabilă înființării acestei universități, românii au mai mult de câștigat decât unghiul. Mai întâi de toate, păstrarea Ungariei ca partener pentru integrarea noastră euro-atlantică, apoi, așa cum am spus deja, demontarea unui posibil radicalism segregativ maghiar care nu își va mai avea teren propice de afirmare. De altfel, viața în pragmatismul ei poate oferi lecții interesante politicienilor: bunăoară în Timișoara există studenții unghiuri la *Politehnică* veniți din Harghita. Mi-au spus că sînt atrași de calitatea învățămîntului și de oraș care li se pare occidental și tolerant. Așadar, pe fondul unei detenționări interetnice, viitorul *Universității maghiare* va atrage exclusiv de calitate învățămîntului pe care îl va promova. Dacă unghiul nu vor avea învățămînt performant la viitoarea lor universitate, toate argumentele exterioare acestui fapt, oricît de sentimental-patriotice ar fi ele, nu-i vor convinge pe viitorii studenți să-i urmeze cursurile. De altfel, în științe juridice, în științe medicale, în afaceri, în politică, necunoașterea limbii române costă prea mult comunitatea maghiară din România și nu cred că vor avea interesul să o ignore. Oricum, în ce mă privește, consider că aceste argumente cîntăresc mai mult decât autoritarismul-represiv care își motivează pornirile prin tot soiul de argumente sofisticate.

Întrunirea anuală a posturilor de radio care emit în românește din afara țării a devenit deja o tradiție. Anul acesta ea s-a concretizat în organizarea celei de-a șaptea ediții a seminarului *Limba română – mijloc de informare și comunicare radiofonică*. Au participat peste 20 de posturi – toate cu intenția de a-și face cunoscute emisiunile publicului cărui, în fapt, i se adresează și de a avea posibilitatea unor discuții cu autoritățile și societatea civilă românească – societate ce le datorează în mare parte supraviețuirea în perioada comunistă. Ne referim aici în principal la posturile de radio *Europa Liberă*, *BBC*, *Vocea Americii* și *Deutsche Welle*, promotoare ale unui discurs democratic grație cărui publicul român a putut avea acces la o informație corectă și cuprinzătoare în anii propagandei staliniste și ceaușiste. Chiar și după 1989, aceste posturi și-au păstrat, prin ținuta emisiunilor și prin calitatea relațiilor, un public deosebit de fidel, chiar dacă mai restrîns.

În prezent, sondajele – la nivelul anului 1997 – indică o rată de 8–10% a audienței ansamblului de posturi de radio cu emisie în limba română.

Marți, 22 septembrie, *Alianța Civică* a organizat o întâlnire cu participanții la seminar. La discuție au luat parte Ana Blandiana, președinta *Alianței Civice*, Romulus Rusan și Antonie Popescu, consilier

Radiourile românești din străinătate

pe lângă *Președinția României* pentru relațiile cu românii din afara granițelor. Din partea grupului de reprezentanți ai radiourilor, am remarcat tocmai absența a trei dintre cele patru posturi amintite – *Europa Liberă*, *BBC*, *Deutsche Welle*. Am avut în schimb ocazia unei familiarizări cu

le vecine cu România și eficiența implicării statului român în protejarea acestora. Propunerea a declanșat o avalanșă de replici tăioase și vehemente pe dulcea limbă „moldovenească”, venite din partea radiourilor de stat din Ucraina – țară care, deși a încheiat un tratat politic de bază cu

Posturile de radio care au participat la a șaptea ediție a seminarului *Limba română – mijloc de comunicare și informare radiofonică*: *Radio Europa Liberă*, *Deutsche Welle*, *BBC*, *Vocea Americii*, *Radio France Internationale*, *Radio Moldova*, *Radio Ujgorod*, *Radio Kol Israel*, *Radio Budapesta*, *Radio Cernăuți*, *Radio China Internațional*, *Radio Novi Sad*, *Radio Odessa*, *Radio Szeged*, *Radio Ucraina Internațional*, *SBS Australia*, *Vocea Greciei*, *Vocea Rusiei*, *Radio Albania*, *Radio Latina*, *Radio Vaticana*, *CHUO FM Ottawa*, *Ora românească Montreal*

„dogmatica” propovăduită de posturi de radio din Ucraina: *Radio Odessa*, *Radio Ucraina Internațional*, pentru că discuția (care inițial se dorea a fi un schimb de informații între societatea civilă – reprezentată aici de *Alianța Civică* – și radiouri) a evoluat exclusiv în direcția seminarului organizat de *Alianța Civică* și anunțat de Ana Blandiana pentru sfîrșitul lui noiembrie. Seminarul va avea ca temă situația drepturilor minorităților românești din țări-

România, prezintă destule deficiențe la capitolul drepturi ale minorității românești. Tocmai aceste deficiențe au făcut obiectul contestării indignate a reprezentanților

de la Odessa care au infirmat știrile ajunse din zonă, privind desființarea unor clase de limba română. Explicația „oficială” reproducută de radiourile în discuție a fost aceea că elevii români „solicitează din proprie inițiativă continuarea studiilor în limba rusă”, fapt ce conduce firesc, din lipsă de „cerere”, la desființarea claselor cu limbă de predare română.

Discuția a lăsat impresia amară a unei falii din ce în ce mai considerabile între normalitatea discursului democratic și opacitatea dogmatică a unor oameni prea închiși – poate iremediabil – în trecut. Iar sugestia unei discuții care să avanseze idei de reală cooperare între țară și minoritățile românești, pe plan pur intelectual și nu numai instituțional, avansată la început, s-a pierdut în avîntul propagandistic al radiourilor ucrainene.

Întîlnirea a luat sfîrșit în această tonalitate, cu regretul de a nu se fi discutat, în mod real, problemele cu care se confruntă posturile de radio autentice din zonele cu minorități românești.

Raluca Mărculescu

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Înmormîntarea ca happy-end

L-am condus pe ultimul drum pe un scriitor care n-a fost niciodată scriitor. Stătea întins în sicriu, printre flori, și zimbea, mulțumit că a pălăit o viață întreagă pe toată lumea.

Lipsit complet de talent, nu a reușit niciodată să compună o sintagmă care să emoționeze pe cineva. Și totuși a îndeplinit integral și în detaliu protocolul existenței unui autor admirat de contemporani. A publicat douăzeci și ceva de cărți. A participat la lansările lor, cu figura iluminată intermitent de blitz-uri. A dat autografe, privindu-le pătrunzător pe cititoarele tineretărilor la înmormîntarea sa.

Textele sale anoste, prezentate elogios, o perioadă, în manualele școlare, au fost studiate de sute de mii de elevi. Li s-au consacrat lucrări de licență și teze de doctorat. Au fost traduse în numeroase limbi. Cei mai importanți critici români le-au comentat pe larg în recenzii, studii și eseuri.

Falsul scriitor a călătorit ca scriitor în străinătate, unde a reprezentat literatura română. A primit premii literare ro-

mânești și distincții ale altor țări. A fost membru al Uniunii Scriitorilor. Și-a petrecut concediile la „casele de creație și odihnă” ale scriitorilor de la mare și munte. A discutat cu alți scriitori, pe un ton grav, despre problemele scrișului. Chiar și cînd n-a mai fost agreat de autorități, și-a păstrat statutul de scriitor. După 1989, datorită vârstei, părea un personaj legendar al vieții literare, astfel încît mulți ziaristi tineri și ignoranți i-au luat interviuri și i-au publicat fotografiile din tinerete, obținînd recompense din

partea șefilor lor, la fel de ignoranți. Însotind convoiul mortuar, mă gîndeam – sarcastic – că și eu contribuim, prin prezența mea, la încheierea cu bine a unui îndelung act de mistificare. Totul, în biografia pretinsului scriitor, a funcționat perfect, de la început la sfîrșit, cu complicitatea lumii întregi. Înmormîntarea însăși a reprezentat, din acest punct de vedere, un happy-end.

Defunctul a fost îngropat într-o parcelă a Cimitirului Bellu rezervată scriitorilor. Impostura lui va străbate veacurile.

POLIROM

NOUȚĂȚI
septembrie '98

Ana Stoica-Constantin, Adrian Neculau (coord.)
Psihosociologia rezolvării conflictului

Adelina Piatkowski
Jocurile cu satyri în antichitatea greco-romană

În pregătire:

*** Convorbiri cu Schopenhauer

André Sirota

Conduite perverse în grup

Jean Delumeau

Mărturisirea și iertarea. Dificultățile confesiunii (sec. XIII-XVIII)

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440

București, Bd. I.C.Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)3138978

Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318

E-mail: polirom@mail.dntis.ro

DAN C. MIHĂILESCU

Eseul inconfortabil (II)

Cartea de vizită

Veche și sfântă convingere a criticului debutant: pentru a da o cită mai consistentă credibilitate verdictelor asupra literaturii contemporane, ești ca și obligat fie să-ți etalezi în prealabil erudiția într-un domeniu fundamental, fie să a-bordezi un mare subiect clasic. Asta-i, cum ar veni, cartea de vizită. Blazonul. Cine ești, ce ai citit, de unde te revendici, ce deschidere au aripile matale și cât de departe-ți bat privirile ambiției.

Pentru Caius Dobrescu această carte de vizită este chiar esul care deschide volumul, *Războiul, Revoluția și Carnavalul*, concoctat la Colegiul Noua Europă în anul academic 1995-1996, și unde năvalnicul bursier pune la bătaie artileria grea: critica atitudinilor culturale, politologie, sociologie comparată, istoria ideilor și curentelor literare europene, în paralel cu gustul pentru medievalistic, psihologia artei, frecvente și iritante puseuri de maximalism etic și bibliografie în engleză, germană și franceză, de la un Jacob Burckhardt tradus la *Meridiane* în 1969 pînă la Gaspar Miklos Tamas în *Uncaptive Minds or Grundlagen der politischen Kultur des Westens*, de K.W. Hempfer, A. Schwan și colab., 1987, trecînd prin Julien Benda, Alain Besançon, Paul Bénichou, Virgil Nemoianu, prin Adorno, Bahtin, J.F. Revel, B.H. Lévy, prin Dante, Bakunin, Mallarmé, Brecht, Walter Benjamin...

Dar să nu uităm a cita pe larg din miza supremă a cărții, care sună, ce-i drept, cam teribilist, dar nu mai puțin laudabil: „Nu sibiricitele și răsuflatele jocuri postmoderne cu retoricele și cu mediile de comunicare pot să resuscite interesul pentru arte și litere. Marea aventură constă în a te plasa în spațiul imprezvizibil al înfruntărilor lipsite de menajamente dintre politică, virtute și literatură, grăbind restaurarea demnității acestor domenii ale spiritului (...). Aceste pagini conțin o doză importantă de «fundamentalism» liberal și republican. Pleoara pentru asemenea valori pornește din convingerea că modelul care trebuie să ne stea în față pentru revoluția intelectuală invocată mai sus nu trebuie dedus neapărat din democrațiile occidentale (...). Prioritatea literaturii noastre nu este să se «libereze». Problema ei este, dimpotrivă, că s-a eliberat pînă într-atît încît nu mai are legătură cu nimic și nimeni, consumîndu-se într-un autism pe cît de miserabil pe atît de arrogant!”

Prin urmare, în pagina lui Caius Dobrescu sînt de urmărit simultan perspectiva moral-politică asupra culturii, relațiile dintre mentalul literar românesc și mișcarea artistică europeană și, în fine, inter-relația Est/Vest (marxism/capitalism, insurgența etică a tinerilor furioși, acolo, paralel cu insurgența estetică a existențialismului, ludicului avangardist, oniric ș.a.m.d., dincoace). Triunghiul Război-Revoluție-Carnaval vizează modul în care speciile modernității își reprezintă Puterea și însușează tot atîtea viziuni asupra lumii: puterea ca energie pură, ca violență întemeietoare, regeneratoare etnopsihologic și cultural (nume de cod: *Războiul*); puterea, „alcătuită esențialmente din cunoaștere”, antica idee a guvernării ca act estetic prin care se creează polis-ul armonios (nume de cod: *Revoluția*); puterea existentă dintotdeauna, fără origine sau scop: „violenta devine un act fertilizant, nu pune capăt anarhiei, ci o ajută să prolifereze. Nici energie vitală, nici spirit, nici Raja, nici Logos.

Caius Dobrescu,
Modernitatea ultimă,
Editura Univers,
288 pp.

Puterea este o stare de compresie și comuniune, este organică, viscerală, este exuberanța unei solidarități lipsite de scop. Vom numi acest ultim model: Carnaval!”

Lovituri cu bătaie lungă

În alte clasificări, Războiul și Revoluția înseamnă pur și simplu Dreapta (legitimismul, cultul eroilor, sacrificiul etnorecuperator) și Stînga (anarhia, schimbarea, egalitarismul), conflictul dintre gradualism și sincopă, dintre evoluția organică și saltul brusc, dintre, de-o parte, continuitate, tradiționalism, puseu izolaționist, iar de cealaltă – progresul prin ruptură, sincronizare, urbanizare, cosmopolitism, pentru ca, în final, carnavalescul să facă osmoza contrariilor, fie la modul histrionic, fie la modul sordid, împăcarea într-un deriziu.

La Război sînt citați (după Wagner, Weltschmerz și *La Belle Epoque*) Maurice Barrès cu *Le culte du moi*, delirant cruciat împotriva „conspirației mondiale evreiești”, D'Annunzio, arbitru al elegantei decadente, Ezra Pound, apoi naționalismul de cult al latinității (Charles Maurras), dar și Klausewitz, Kipling nietscheanismul dus pînă la neo-teoretizarea moralității războiului în America (căpitanul Mahan), pentru ca, la Revoluție să reintîlnim epoca Decadenței, dar în raport de inteligenția revoluționară versus inteligenția aristocratică: fascinația exercitată de clubul *Bloomsbury*, la 1915 (E.M. Forster, Virginia Woolf, John Maynard Keynes, chiar și T.S. Eliot), ce să ajungem la tragedia spionajului britanic (Anthony Blunt, Guy Burgess, Donald Maclean și, desigur, Kim Philby), trecînd prin reflecțiile lui Georges Sorel despre violență, de la marxism la mitologia socială, prin „inclinările demofile ale avangardei anarhiste” și „teama conservatoare de anarhie”, prin Orwell, Manès Sperber, Arthur Koestler, Victor Serge și Camus, pe scurt: „pe de o parte cultura războiului întrupată în Germania nazistă și Italia fascistă, de cealaltă revoluția și prietenii ei, atașați fie cauzei umanității, fie direct marxism-leninismului, dar grupați în jurul URSS”. Pentru cel interesat de rădăcinile comune ale fenomenelor, de „războiul revoluționar”, cum îi spune Sorel, prin care se produce o permanentă interșanjare de substanță, studiul lui Caius Dobrescu oferă numai premise, nu și dezvoltări. Dar asta e altă problemă.

Vorba e că acest aliaj de Gilbert Durand și Mihail Bahtin rezistă la temperaturi destul de ridicate. „Războiul reprezintă manifestarea fondatoare a Puterii, o revelație ce trebuie dramatizată, înscenată periodic. Mitologia sa este strîns legată de motivul vesperei întoarcerii, de tratarea circulară a timpului, situată de Gilbert Durand sub simbolul Dinarului. Revoluția presupune credința în praguri ale evoluției, ea este legată de timpul linear iudeo-cresștin. În termenii lui Durand, se află sub autoritatea simbolică a Bastonului”. În sfîrșit, dat fiind că „umorul este summa înțelepciunii, distinct de ironia culturii înalte și de sarcasmul revoluționar”, el devine, ca umor carnavalesc, „o specie erotică a ironiei și autoironiei”, calități esențiale pentru Caius Dobrescu, în funcție de care se va citi întreaga istorie a genului poetic.

Deschiderea de compas a acestui studiu este (dar mai ales: poate fi) surprinzător de mare. Operînd în fapt pe *La Belle Epoque*, Avangardism, respectiv postmodernitate, triada propusă conți-

ne, în fond, resurse nebănuite. Una dintre acestea este judecarea relației *autohtonism/alogenie* în funcție de, să zicem, cultul eroilor, conservatism, pașeisim, mitizare a istoriei, metafizică etc., pe de o parte, iar de cealaltă – liberalism, proiecție în viitor, dezrădăcinare, criticism, internaționalizare etc. Cît despre aplicarea literară a teoriei, e de ajuns să ne gîndim la acuzele aduse de semănătorismul spiritului de avangardă (înțeles ca efect al „agentului iudaic disolutiv”, adică în permanentă schimbare) pentru a înțelege dimensiunea reală a subiectului.

Dileme, subscrieri și încruntări

Alte două studii – *Avangarda ca totalitarism. Din istoria unei complicități, și Zapatiști și zaperi sau Contracultura și Cortina de Fier* – constituie blindajul teoriei liminare. Liberal, republican și ateu cu moderație, Caius Dobrescu detestă metaforismul, iraționalitatea în artă, tradiționalismul și prețuiește avangarda, ironia autoreferențială și parodică, nu fără a pune la locul cuvenit punctele de contact între polarități.

Astfel, e-n stare să probezească în cîteva cuvinte atît de suculentul și explozivul fenomen care a fost realismul magic („un curent literar stingist sud-american ce relua o formulă creată, de fapt, în Germania anilor '30”), dar știe să detecteze similarități de practică între *Komintern* și Germania nazistă în ce privește cucerirea pentru propagandă a Parisului, ori să condamne prelungirile subterane ale Contraculturii americane din anii '60, unde anarhismul, utopismul, colectivismul hibridizat cu liberalismul, antiamericanismul isteric și filoterismul mai mult sau mai puțin inconștient așif de generația *beat, hippy* etc., nu erau departe de visul stalinizării Americii (v. p. 126).

Inter-relaționări interesante se fac în subcapitolul *Evoluția: generație și „ideologie”*, între generația '27 de la noi și generația '27 din Spania (Eliade și Ortega Y Gasset, să zicem) și în aplicarea concluziilor lui Theodore Roszak (*The Making of a Counter Culture*, 1969): „am putea înainta ipoteza unui continuum intelectual care lega «subteran» lumile despărțite de Cortina de Fier (...) Pentru aceasta trebuie să fim atenți la trei actori principali: underground-ul occidental, cel răsăritean și inteligenția partidelor comuniste est-europene” (p.107 ș.u.). În sfîrșit, bunului simț al autorului nu-i scapă doza masivă de cabotinism a Avangardei și delirul ei de grandoare „ca un mod de a experimenta băja puterii”.

Alteori concluziile sînt partizane, cum este cazul culturii liberale, judecate în opoziție cu „o întreagă cultură a eroismului” (care a dus inclusiv la Garda de Fier) ca fiind întemeiată pe rațiune, anti-charismă, responsabilitate, bun simț, însă cel puțin un rapid excurs fie și numai în istoria poliției liberale românești ar fi de natură să zdruncine serios cvasi-ingenua impresie a eseistului.

Atac la baionetă

Celălalt versant al cărții (*Literatură și vinovăție, Nichita Stănescu între mit național și poet underground, Soarta radicalismului în România, Războiul intelectualilor cu ei înșiși, Suiță pe o temă eroică, Condiții operative trecut*) este integral dedicat literaturii române contemporane. Era normal ca tomai aici să apară frecuşurile. Cu legitim orgoliu (chit că iritant, iar pe alocuri chiar infantil), eseistul desparte apele, strigă catalogul, dă note, loveste furios în masă cu ciocănelul de verdicte. Are chiar ceva adamic în aserțiuni, ceva de genul: lumea sfîrșește cu ei și începe cu noi.

Desigur că, în ciuda radicalismului manifest, multe disocieri și acuzații sînt

juste, ca de exemplu caracterizarea lui G. Călinescu – „un Ostar Bender al anilor noștri '50”, cel care a „transformat ca nimeni altul compromisul în spectacol, a dat minciuni splendide și luxuriantă. Mimînd spontaneitatea amoralismului renascentist, s-a datat cultului puterii comuniste cu aerul că Ghiță Dej este Lorenzo Magnifico” – a romanului obsedantului deceniu (care este „rareori o analiză a totalitarismului. Dominanta sa este o fascinație teribilă pentru ideea de Putere”), a jurnalelor lui Liviu Ciocărlie (unde „excesul autoexigenței se transformă într-o extrem de confortabilă retorică a vidului”), a teoriei rezistenței prin cultură (pp. 234-239, secvență care ar merită, ea singură, o tratare autonomă).

Partizanatul, lipsa de nuanțe și acuzațiile nefondate abundă în privința generației '60, cea care poate fi la fel de bine definită, tendențios, ca generația congresului al IX-lea, sau ca generația recuperatoare. Aici eseistul amestecă nepermis politic cu esteticul, iar loviturile sub centură sună... ca nuca-n perete, lată un exemplu: „*poezia anilor '60 este îmbătăită de fantasmale puterilor ei fără margini. Ea încearcă să se manifeste în plan imaginari la fel de total și covîrșitor ca puterea politică asupra societății*” (sic). Nimeni nu poate să conteste inflația pernicioasă, dusă pînă în pragul autoanulării, din ultima fază a poeziei lui Nichita Stănescu, legătura acesteia cu *underground-ul* anilor '60 sau asidua lucrare a criticii literare la mitul stănescian, dar toate acestea nu schimbă întru nimic durată și forța de impact a fenomenului poetic Nichita. De acord că „*tehniciile autocomentării, strategia autoreflexivității, productivitatea ironiei și auto-ironiei*” sînt caracteristici lirice seducătoare și intens subversive politic, însă a afirma că „*adevărată luptă cu limbajul de lemn și adevăratul efort de a crea un limbaj al persoanei*” se află exclusiv de partea lui Mircea Ivănescu, Leonid Dimov, Virgil Mazilescu sau Emil Brumar, în vreme ce Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ileana Mălăncioiu, Cezar Baltag, Daniel Turcea, Ana Blandiana, Angela Marinescu ș.a.m.d. s-ar situa pe coordonatele „*fobiei eului*” și coabitării cu coerciția politică –, așa ceva e de-a dreptul o copilărie.

Patosul atît de riscant al generalizărilor îi joacă de-a dreptul feste autorului, cum se întîmplă la p. 187, unde unei aserțiuni grave, cu aspect de legitate etic-estetică i se enumeră mai bine de... douăzeci de excepții. Aici se află zona cea mai friabilă a volumului. Dar tot aici ești ca și obligat la îngăduință. Cîte nu s-ar putea spune despre contextul și subtextul politic în care au putut să apară poezii germani (*Aktionsgruppe Banah*) antologate în pe drept faimosul volum *Vint potrivit pînă la țare!* E de discutat, e de discutat.

Însă, încă o dată, *vorba tare* a lui Caius Dobrescu sună (și prinde) bine, drept pentru care închei cu un citat: „*Trebuie să înțelegem că trăim într-o țară în care regula jocului, acceptată de majoritatea oamenilor de bine, spune că este permis să mîncîri rahat în ședințele de partid, iar la tine acasă să fii isihast sau să înveți greaca veche după indicațiile lui Noica (...). Trăim într-o lume în care oameni care au pîngărit spiritul de libertate al anilor '60, tot felul de Pittiși sau de Vintii pe care admirația pentru Janis Joplin sau Bob Dylan nu i-a împiedicat să-și tîmțieze pe Ceaușescu cot la cot cu odoșul Adrian Păunescu, reapar cu inocență (...). Să nu ne închipuim că putem exorciza demonii trecutului într-un spirit de vesel badinaj, că putem înfrunta răul din noi cu glumițe de trei lulele sau cu ultimele teorii de la Harvard pescuite în urma unei burse pentru care trebuie să te arăți fidel ierarhiilor culturale de Dimbovița”.*

În 1991, *Bundestag*ul, Parlamentul Germaniei reunite, decidea mutarea treptată a capitalei de la Bonn la Berlin. În 1995 se trece la amenajarea sediilor ministerelor, ambasadelor, asociațiilor și la renovarea *Reichstag*ului. Încă înainte cu un an ca guvernul federal și *Bundestag*ul să se mute definitiv de la Bonn la Berlin, vechea și noua capitală a germanilor a început să-și asume o parte a sarcinilor care îi revin în politica federală.

Placă turnantă între Est și Vest

A și cât timp va fi necesar pentru a-i reuni într-adevăr pe germanii din est cu cei din vest nu este numai o problemă politică, ci și una economică și socială. După estimările *Națiunilor Unite*, la Berlin au loc în fiecare an între 15.000-20.000 de congrese, simpozioane și negocieri comerciale. Mai mult de 50 de organizații naționale și internaționale, asociații, grupuri bancare și întreprinderi interconectate la scară mondială sunt reprezentate la Berlin.

Sondajele efectuate în rândul membrilor organizațiilor patronale din Europa de Est au arătat că 80% dintre firmele rusești și mai mult de 70% dintre firmele poloneze, ungare și românești preferă Berlinul pentru prospectarea partenerilor lor occidentali. Orașul le pare mai familiar decât alte capitale occidentale pentru motivul că au deja stabilite la Berlin contacte personale din trecut.

Extinderea infrastructurii Berlinului a atras inevitabil și alți investitori. Se văd deja contururile noului studio *ARD*, primul canal de televiziune est-german. *ZDF*, al doilea canal de televiziune, va emite dintr-un studio a cărui construcție a costat milioane de mărci. Canalul de televiziune privat *Sat 1* are un nou centru de emisie, nu departe de *Bundestag*. În ansamblu, Berlinul dispune deja de mai mult de 25 de stații radio și 31 canale tv, fiind astfel unul din principalele centre mediale din Germania.

Berlinul este singura metropolă din lume a cărei rețea de comunicații este în completă transformare. În total, s-au investit peste 18 miliarde de mărci în transporturi. Pentru prima oară, anul acesta, investițiile masive în infrastructură au un impact pozitiv, deși ezitant, asupra economiei berlineze.

Viitoarele centre politice

Construcția viitoarelor centre ale politicii federale a intrat în faza finală. Totul trebuie să fie gata pentru alegerea noului președinte federal, eveniment care va avea loc la Berlin în mai 1999. Manfred Rettig, șeful grupului de lucru "Transferul la Berlin" din *Ministerul de Construcții* de la Bonn, se arată încrezător: "Toți miniștrii vor putea să muncescă în birourile lor berlineze. Sistem în întîrire în ceea ce privește construcția noii cancelarii. Doar *Bundestag*ul va trebui să se mulțumească cu mai puțin deocamdată". (Birourile prevăzute pentru *Bundestag* nu vor fi terminate decât în vara lui 2000.) Administrația *Bundestag*ului se va instala pentru moment în două clădiri ale fostului *Minister de Interne* al RDG și într-o clădire a unei foste întreprinderi est-germane, *Poligraph*. La început, *Bundestag*ul declarase grupului de lucru al *Ministerului Construcțiilor* că îi sînt necesari 175.000 mp de suprafață utilă pentru a fi perfect operațional. Între timp, *Parlamentul* german a acceptat să se mulțumească cu mai puțin pînă la mijlocul anului 2000 pentru ca mutarea rapidă la Berlin să se facă cu cele mai mici costuri.

Noul Berlin

În inima Berlinului, între Leipziger Strasse și Niederkirchnerstrasse, se află odinioară imensul ansamblu arhitectural al *Ministerului Aviației* din timpul *Reich*-ului. Cele 2.400 de birouri la care se accede printr-un culoar de 300 m amintesc de megalomania de altădată. Viitorului stăpîn al casei, ministrul federal de Finanțe, Theo Waigel, îi rămîne de văzut ce va face cu această clădire. Deviza adoptată - să se acționeze cu moderație - înseamnă o reducere simțitoare a efectivelor, înaintea mutării definitive de la Bonn la Berlin, prevăzută pentru mijlocul lui 1999. S-a luat decizia ca 54% din posturile minis-

Berlin. Vedere asupra rîului Spree cu *Reichstag*ul în timpul reconstrucției. În prim-planul fotografiei amplasamentul noii *Cancelarii Federale*.

teriale să se instaleze la Berlin și 46% să rămînă la Bonn.

Din spirit de economie, s-a decis instalarea *Bundestag*ului în aceeași clădire, în loc să se construiască o alta. Ministrul federal de Finanțe speră ca între utilizarea rezonabilă a clădirii și conservarea scrupuloasă a unei măriturii arhitecturale, balanța se va inclina de partea sa și a colaboratorilor săi.

Pentru Manfred Rettig cazul este simptomatic pentru dezbaterile actuală asupra costurilor presupuse de construcția noilor clădiri federale. *Curtea Federală de Conturi* a criticat în mai multe rânduri diversele ministere care au renunțat la o clădire nouă, fapt care nu a permis realizarea economiilor scontate. Lucrările de amenajare și extindere a clădirilor istorice pentru nevoile Federației i-ar fi costat pe contribuabili cel puțin la fel de scump, și în numeroase cazuri chiar cu mult mai scump decît clădirile noi. Dar Germania Federală se vede obligată să conserve vestigiile crite în piatră ale mai multor secole de cultură germană și să le integreze armonios în noul peisaj berlinez.

Manfred Kanther, ministrul federal de Interne, este și el un bun exemplu de scrupulozitate în materie de costuri. Cuvîntul magic este „a închiria în condiții bune” în loc de „a construi”. Clădirea situată pe locul unei foste lăptării în strada Alt-Moabit, închiriată pentru 30 de ani, a început să fie transformată începînd cu mijlocul anului pentru nevoile ministerului.

Ministrul federal al Justiției a transferat deja cîteva servicii specializate de la Bonn la Berlin. Amendamentele în materie de drept comercial și de drept al transporturilor, în prezent aflate în pre-

gătire, vor fi primele legi ale Republicii Federale elaborate la Berlin.

Ministerul Federal al Economiei se consideră și el un pionier al acestei mutări. Deja de patru ani sarcinile privind turismul, media, comerțul interior, editarea și prestarea serviciilor sînt efectuate la Berlin. Günther Rexrodt, ministrul federal al Economiei, coordonează de la Berlin toate chestiunile privind cooperarea cu statele Europei Centrale și de Est, ca și cu statele din Caucaz și Asia Centrală. Din 1992, 125 de angajați ai *Ministerului Federal al Muncii* reglează de la Berlin toate problemele pieței muncii și ale integrării sociale a străinilor.

Schröder - noul cancelar al Germaniei

La închiderea ediției, rezultatele oficiale preliminare ale alegerilor pentru *Bundestag* arătau astfel:

Partidul Social Democrat (PSD) - 40,9% (298 de locuri în *Parlament*); Uniunea Creștin Democrată (UCD) - 35,2% (245 de locuri în *Parlament*); Alianța '90. Verzii - 6,7% (47 de locuri în *Parlament*); Partidul Liber Democrat (PLD) - 6,2% (44 de locuri în *Parlament*); Partidul Socialismului Democrat (PDS) - 5,1% (35 de locuri în *Parlament*).

În aceste condiții, Gerhard Schröder este noul cancelar al Germaniei.

Pe Parizer Platz, acolo unde *Războiul Rece* a căpătuit, în fața Porții Brandenburg, o dimensiune amenințătoare, va funcționa *Ambasada SUA*. Britanicii nu se lasă mai prejos: au trecut la construirea noii ambasade, tot pe Parizer Platz. Din cauza pierderii de timp, datorată unui sistem complicat de selecție între 170 de proiecte arhitecturale, *Ambasada Franței* va închiria ceva pentru moment. Scandinavii s-au înțeles asupra unui ansamblu de ambasade comune. Danemarca, Norvegia, Suedia, Finlanda și Islanda vor construi cinci ambasade în fața Centrului Federal al CDU (partidul Uniunea Creștin-Democrată).

Specialiștii în politică și economie s-au pus de acord asupra unui punct: momentul cel mai greu al schimbării structurale a Berlinului a luat sfîrșit. Chiar dacă, pentru moment, vacumul șantierelor continuă să deprecieze calitatea vieții în anumite cartiere, apropiatul transfer al politicii, economiei și mass-media oferă berlinezilor un viitor optimist. Grație investițiilor de miliarde, orașul lor se pregătește pentru un nou mileniu într-un ritm unic în Germania și în Europa.

Adaptare după Heinz Boschek, texte puse la dispoziție de *Inter Nations*

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac - Sucursala Doamnei (menționînd CODUL SWIFT: CBITROBU).

(pentru dolari în contul 402400230030, pentru mărci în contul 402400230031, pentru franci francezi în contul 402400230035, pentru lire sterline în contul 402400230032, pentru franci elvețieni în contul 402400230033, pentru lire italiene în contul 402400230034) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin cec (nu virament) să se facă prin cecuri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin cecuri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Europa occidentală	140 DM	70 DM	35 DM
- și Israel:	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjuncț: RODICA PALADE
Publiciști comentatori: GABRIEL ANDRESCU ANDREI CORNEA

Grafician: DAN PERDOVSAN

Contabil șef: ALINA IURBU
Șef dep. marketing distribuție: MIRCEA VLAD IONESCU
Asistent marketing publicitate: MIHAELA CUCU
Șef departament Politic: IULIAN ANGHEL

Redacție: Răzvan Paul (politică, cultură), Alice Taoder, Mădălina Șchiopu, Mihaela Mărculescu (social, cultură), Sandu Iordache (social, politic)
Difuzare, abonamente: Constantin Satalia, Alexandru Petrea;
Secretariat: Alina Matei
Corectură, operare calculator: Rodica Toader, Mara Ștefan, Aurelian Crăciun; Gătălina Florea
Casierie: Mihaela Antonescu
Responsabili de număr: Alice Taoder

Rubrici

Comentarii politice: ENIL HUREZEANU, H.-R. PATAPIEVICI, DAN PAVEL, CRISTIAN PREDA, RADU CALIN CRISTEA, I. BOGDAN LEFTER

Comentarii economice: ILIE SERBĂNESCU

Sociologia comunistului: VLADIMIR TISMĂNEANU

Cronică literară: DAN C. MIHĂILESCU

Viață urbană: MARIANA CELAC

Arhive Secrete: CLAUDIU SECAȘU

Cotidian și sărbătoare: IRINA NICOLAE

Întîmplări: ALEX ȘTEFĂNESCU

Teatru: IRINA COROBU

Ecologie: N. RADULESCU DOBROGEA

PS: săptămîna pe scurt: ANDRADA BURDALESCU

Consultări consultativ: 22: SORIN ALEXANDRESCU, SORIN ANTOHI, MIHNEA BERINDEI, ANA BLANDIANA, MIRCEA MARTIN, ȘERBAN ORESCU, ȘERBAN PAPAȘTEA, H.-R. PATAPIEVICI, MIHAIL SORA, VLADIMIR TISMĂNEANU, ION VIANU

Tipărit la RH PRINTING SRL. Tehnoredactare computerizată: 22
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel/Fax 311.22.08, 314.17.76;
e-mail: r22@r22.sfos.ro,
http://www.dntb.ro/22/

Număr apărut cu sprijinul

Fundației pentru o Societate Deschisă și
Fund for Central and East European Book Projects

ISSN-1220-5761